

LIST (7389) *sb m*

sg N list (4385). ◇ *G listu* (373), *lista* (10); -u : -a *ZapWar* (4 : 5), *LibLeg* (21 : 1), *KromRozm II* (1 : 1), *Mącz* (9 : 1), *ActReg* (15 : 2). ◇ *D listowi* (21), *listu* (9); -owi *MetrKor*, *GroicPorz* (2), *BibRadz*, *Mącz* (2), *RejAp*, *RejPos*, *ActReg*; -u *ZapWar*, *LibLeg* (4), *ActReg*; -owi : -u *FalZioł* (4 : 2), *SarnStat* (8 : 1); ~ -owi (10), -(o)wi (11). ◇ *A list* (793). ◇ *I listem* (178); -em (69), -(e)m (109). ◇ *L liście* (297). ◇ *pl N listy* (170). ◇ *G listów* (271); -ów (135), -ow (4), -(o)w (132); -ow *MurzOrt*; -ów : -ow *SarnStat* (110 : 3). ◇ *D listóm* (19); -óm (9), -óm (1) *SarnStat* (9 : 1), -(o)m (9). ◇ *A listy* (597). ◇ *I listy* (129), *listami* (15), *listmi* (1); -ami *WujJud*, *StryjKron* (5), *CiekPotr*; -y : -ami : -mi *SkarŻyw* (5 : 3 : -), *SarnStat* (46 : 5 : 1). ◇ *A a. I listy* (1). ◇ *L liściech* (114), *listach* (6); -ach *SkarJedn*, *SkarŻyw*, *PowodPr*, *SkarKaz*; -éch : -ach *SarnStat* (33 : 2); ~ -éch (30), -ech (4), -(e)ch (80); -éch : -ech *SarnStat* (29 : 4).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI – XIX w.

1. *Liść; folium Murm, Mymer¹, Mącz, Calep, Cn; frons Murm; coma Cn* [*sg zwykle w funkcji coll.*] (236) : *Murm* 104 [2 r.]; *Mymer¹* 19v; *Iełth* też y drugi [*rdest*] który ma na liściach miejsca czarne *FalZioł I* 114a; *WRotycz* ielt listu karbowanego *FalZioł I* 148b, I 6b, 9a, 14d, 16c, 22c (121); *HistAl K7v*; *RejWiz* 23v; *BielKron* 267; *Mącz* 6d, 48b, [95]c, 133c, 160b, 295a, 298d; *SienLek* 64, 64v; *Arva* ziele fzerokiego listu być muśiało *BudBib I* 455a *marg*; *GórnDworz H6*; *Oczko* 4, 8; *KlonŻal D2v*; *KochPhaen* 13; á *ftół* w *cién* lipowy/ *Gdzie gołpodárkiéy głowy* *Od gorącego látá* *Bróni list KochPieś* 40; *Pampinarium – Listow rozwiczię. Calep* [750]a, 283a, 428a, 749b, [750]a; *KołakSzczęśl C2v*; *WitosłLut A3, A5v*.

W połączeniu z nazwą rośliny lub przymiotnikiem od tej nazwy [*w tym: ai* (43), *G sb* (od nazw dwuczłonowych) (5); *list + określenie* (40), *określenie + list* (8)] (48): *Murm* 104; *Mymer¹* 20; *BartBydż* 10b; *Tho* ziele [...] *Ielt* podobne listem listhowi włoskiej czebuli *FalZioł III* 2a; á z tego wczynić iakoby plałtr na chrzanowym liście *FalZioł V* 71v, I 6b, 34b, 42d, 71a, 76d (34); *SienLek* 64v, 66 [2 r.], 79v; *Oczko* 32 [3 r.]; *Iefli* dłużej żyć będą/ niżli się tá *fuknia zedrze/ mogą* sobie z palmowego listu/ inną *vdziać. SkarŻyw* 51; *Calep* [587]b, [750]a; *KlonWor* 27.

W porównaniach (9): á *włsyłtko rycerłtwo* ich opádnie/ iáko opáda list z *Winá* y z *Figi. Leop Is* 34/4; *BibRadz I* 278d *marg*; Nie więcej w *Herbie* ielt *bes skutku zacności/ iáko list* w *wieźe* álbo w *wieńcu* zacności *bes piwá* álbo *bes winá. OrzRozm Q*; *A przeto/ iáko* w *iefieni* páda list z *drzewá/* *ták wten* *czás* [*na starość*] *odchodzi* od *nálzého* *fercá* *ono włythko/ co* nam było w *młodości* *miło GórnDworz H5v*; á *trzebá* mu *ftrzedz* *kázdey* *godzinki* [...] *áby* mu ten *fláchetny* *klenot* *czás* *żywotá* *iego* *iáko* *po* *wodzie* *list* *nikczemnie* *á* *niepotrzebnie* *dármo* *nie* *wpłynął. RejZwierc* 62v; *BudBib Is* 34/4; *A* *my* *iáko* *łuchy* *list* *ná* *doł* *z* *drzewá* *lećim. KochDryas* A3; *Stotysiąc* *raz* *y* *drugi* *tych* *pogrzebow* *minie. Nie* *inaczej* *iák* *owo/* *gdy* *Aufter* *záchwieie/* *List* *z* *drzewá* *lećąc* *iáko* *deždž* *ziemię* *przyodzieie. KołakCath* Cv; *iáko* *iáłkier* *ná* *łákách*; *iáko* *list* *Ołowy* *Pod* *Ieśień* [...] *Ták* *Iłzkáryotowá* *ogniřta* *vrodá/* *iák* *zorzá* *niezágáłłá* *świećilá* *się* *brodá. KlonWor* 27.

W charakterystycznych połączeniach: list *babczany* (2), *bluszczowy* (3), *bobkowy*, *brzoskiniowy* (*brzoskwiany*) (2), *bzowy* (3), *chrzanowy* (3), *dębowy* (4), *gruszkowy*, *grzybieniow(y)* (3), *kapust(n)y* (3), *liliowy*, *mleczowy*, *oliwny*, *omanowy*, *osowy*, *palmowy*, *paprotczany*, *pięćperstowy*, *pokrzykowy*,

pokrzywiany (2), *psinkowy*, *rozmarynowy*, *ruciany*, *szafwiowy*, *ślazu* (*ślazowy*) (2), *topolowy*, *wirzbowy* (2), *włoskiego orzecha*, *włoskiej cebuli*; *list blady*, *chłodzący*, *chropawy* (3), *ciemny*, *cienki*, *czyrwony*, *długi* (*podługowaty*, *przedługowaty*) (18), *drobny* (2), *gęsty* (2), *gładki* (3), (*s*)*karbowany* (5), *kończysty*, *kosmaty* (2), *mały* (7), *miękki* (6), *mocny*, *modry*, *obwijający się*, *okrągły*, *ostrzy* (*zaostrzony*) (4), *oziebiający*, *pobielaty* (2), *podobny ręce człowieczej*, *rozdzielony*, *rumiany*, *sziroki* (15), *śmlady*, *tłusty* (3), *wąski* (2), *wielki* (2), *wilki*, *woniający*, *zdziurkowany*, *zielony* (3), *złoty*; *list drzew(ka)* (*drzewny*, *z drzewa*) (5), *ziela* (*ziółka*) (5); *wieniec z listu*, *wodka* (2); *list kładzie się* (*kładący się*) (3), *roście* (*rośnie*, *wyrasta*) (6); *list otargować*, *zdzierać*; *w list silić się*; *we trzy listy* (*rostący*) (2).

Przysłowie: A choć was nikt gonić nie będzie wciekać będziecie. A nakoniec listem od wiatru wzurufionym wfráźzeni będziecie. *RejZwierc* 256, 257, 262, 262v. [Ogółem 4 r.].

Frazy: »list (o)pada (a. spadnie), leci, opływa« = *defluit folium Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (4 : 1 : 1): *Leop Ps* 1/3, *Is* 34/4; *GórnDworz* H5v; *BudBib Is* 34/4; Ten będzie/ iáko drzewo wřzczepione nád řtrumieñmi wod: ktore przynieřie owoc řwoy czáfu řwego. Tego list nigdy nie opada *LatHar* 738; *KořakCath Cv*.

»(gdý) list padnie« = *w jesieni, jest jesieñ* (2): *SienLek* 43v; *SAtyrze/ řluchay/ iuż list pádnie z drzewá: A wá ná řimę gdźie mieřzkáć będziewá?* *PudřFr* 6.

»list uwiádl« (1): *PRzypátrř fię/ gosćiu/ iáko on list mój řielony Prędko wwiádl KochFr* 93.

Wyrażenia: »suchy, płowy list« [szyk 2 : 1] (2 : 1): *KochDryas* A3; Ták y dęby korzenia řwego fię trzymáią/ A řuchy nikczemny list wíátry obiáią. *KochFr* 58; I dąb choć mieřcy przeřchnie/ choć list ná nim płowy/ Przedřię řtoi potęźnie *KochFr* 132.

»list zielony; zieloność listu« = *nie zwiędły* [szyk 7 : 1] (7; 1): [*bluszcz*] długo trwa w zielonořci listu řwoiego *FalZioř* I 48c; list poki ieř zielony tedy dla wilgotnořci niethak barzo kwáfný/ ale řuchi ma mocz vcinájączá *FalZioř* I 107d, I 17a, 107c, V 62, 75; *KochFr* 93; *ArtKanc* P20.

W przen (3) : Ty ogláday tę řlawną v řlorijana winniczę, Y tak piękne grona z Polřkiej macicze, List řwoy wielmi řzyroko wřzędzie rozpuřciła, Na wřze řtrony gałęzi roztoczyła *FalZiořUng* 119v; *RejPos* 52v, 53.

Przen: *Człowiek wobec Boga* (1) :

Szereg: »list a řdźbło« = *folium et stipula PolAnt* (1): Izali list kthory fię chwieie potrzeř? á řdźbło řuche przeřládowáć będzieř? *BibRadz Iob* 13/25.

a. [Kształt liřcia jako element zdobniczy:

Wyrażenie: »list kalinowy«: pasek biały, řrebrny; w list kalinowy *InwMieszcz* 1572 nr 175, 1592 nr 287.]

b. *Igła drzewa iglastego* (4) : Liřthy iey [sosny polřkiej] warzyć w oczcie á thým wřtha wymywać *FalZioř* I 115d.

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy drzewa [zawsze: list + przymiotnik] (3): Komu by ielitho wychodziło wziáć tego listu řořnowego á rořparzyć gi w goráczu *FalZioř* I 116a, III 40d, IV 29b.

c. *Zestawienia w funkcji nazw botanicznych*:

[»list indyjski«: *SienHerb* K3# cf »list ustny«.]

»morski list« = *Cyperus Papyrus L. (Rost)*; roślina z rodziny turzycowatych (*Cyperaceae*); papirus; papyrus Mymer¹, BartBydg; papyrum BartBydg (3): Mymer¹ 20v; Papyrus, herba est vel genus iunci, morsky lyst, vel papirius. BartBydg 107, 107.

»pięć listow« = *Potentilla reptans L. (Rost)*; roślina z rodziny różowatych (*Rosaceae*); pięciornik; pentaphilon Murm, Mymer¹ (2): Pentaphilon. Vynfbletter. Pyęc liřtow. Murm 115; Mymer¹ 18v.

[»list ustny« = *Cinnamomum tamala (Buch.-Ham.)*, roślina z rodziny wawrzynowatych (*Lauraceae*); cynamonowiec indyjski: Liřt vřtny/ Liřt Indiyřki. Rzařa Indiyřka. Folium Indicum vel Indum. Tamalapatra/ Indiyřch munblatt SienHerb K3# (Linde). Cf »ustne liřcie«.]

2. Luźna kartka papieru; scheda Murm, BartBydg; charta BartBydg, Cn; folium chartae Murm; tabula Mącz (4004) : Murm 191; BartBydg 138b; KrowObr 79v marg, Ssv; Foliatuř, Kartowny co z kart álbo z liřtów vřziniony yeřt. Mącz 133c, 438a; Iáko figurá ná liřcie wyrářona/ nie ieřt áni mniefřa áni wiefřza/ iedno iáko pieczęć od ktorey ieřt wyrářoná WujNT 753.

Wyrażenie: »list pargaminowy« (1): Ta vřodá byřá ná liřcie párgáminowym nápiřaná BielKron 232.

a. Kartka lub stronica ksiąřki; pagina Mymer¹, Cn; cera Cn (3996) : Mymer¹ 10v; RejPs Ff4v, Ff6 [5 r.], Ff6v [4 r.], Ff7; piérwřza liczbá Liřt vkázuie/ á druga liczbá Wiérřz. SienLek Aaaa3; RejPosWstaw [21²] řp; Porzádek ksiąř řtárego Przymierza z liczbá/ która vkázuie/ na ktorem fię liřcie ktore kfięgi poczynaia. BudBib c4v; SarnStat 183 marg.

W połączniu z numerem liczbowym lub literowym [list + numer (3977), numer + list (3)] [w rejestrach, odsyłaczach do źródeł itp.] (3980): BierRaj 16 řp; Opecřzyw 2 řp (2); OpecřzywSandR nlb 2 (2); Mymer¹ nlb 1; FalZioř I 1 řp; Bielřzyw nlb 7 (2); Regelř albo vkazanie gdzie czo řtoi wypifano. A Abagařary czo zalud byř. Liřt 27. MiechGlab *6 (15); RejPs 16 řp (143); O Sędziem. Liřt V. GroicPorz nn (5); GroicPorzRej C4v (6); KrowObr D2 řp (722); RejWiz 2 (20); RejZwierz 1 řp; BibRadz *2v řp; liřthu 279. ná wtorey řtronie/ wierřz 18. řtoi rodu/ ma być zakonu. BielKron Mmmm2 (39); SienLek a4 (890); SienLekAndr a3; RejAp Dd; HistRzym 134v (2); RejPos 2 řp (2); Grzegřřm 1 řp; Alexánder dobrociá řwiát poliadř Liřt 44. RejZwierz Aaa3 (59); Wujřud B4 (2); BudBib c4v (13); BudNT d2v marg; a omyřli řie naprzod w liczbie piřřac liřt 29. miářto 37. v 30. CzechRozm **7 (449); ModrzBaz 1 řp; Oczko [41] (162); CzechEp 221; LatHar 324; W Pierwřřą Niedzielę Adwentu Epifřtořá ná liřcie 567 WujNT Vvvvv2v (33); II. TABLICA. PRáwo Duchowné, którego powodem ARCYBISKVP. List 167 SarnStat *5; Z Iágeřłowego przywileiu w Wilnie 1401. Liřt 128. SarnStat 8 marg; [řadzić będq] wedle Státutu Kázimiérřá/ który ieřt nápiřan ná dześiáty m liřcie. SarnStat 324 (1400).

Zwrot: »listy przewracać« = *kartkovać* (1): Nádořżyřem tēř tákowyřř Vkázácz [...] wedřug porzádku obiecádlowego: á to dla přeřřřřey řády w potrzebie/ ábyć niepotrzebá dřugo w Křyęgách liřtow przewřáć. SienLek a4v.

Wyrażenie: »druga strona listu« = *aversa pagina, secunda cera Cn* (1): Ná drugiey řtronie tegořz Liřtu miedzy Turki y Pogány w kořciele Bořym/ á ma być: Ale w kořciele Bořym. KrowObr Vu4.

3. Zapisany tekst zakładajácy istnienie jakiegoř odbiorcy i podpisany przez okreřłonego autora, pismo; litera(e) Murm, BartBydg, Mącz, Calag, Calep, Cn; codicillus Murm, Mymer¹, BartBydg, Mącz, Calep; epistola Murm, BartBydg, Mącz, Calep, Cn; epistolium BartBydg, Mącz; literulae Calag, Cn; brevis,

scripturae Murm; codiculus, tabula Mącz; libellus Cn (3149) : Murm 188, 191 [2 r.], 193; Mymer¹ 10; BartBydg 29b, 51 [2 r.]; Multiiuges Epistolae, Rozmáyte listy. Mącz 236c, 32c, 35d, 36a, d, 37c (32); SarnUzn E6v; RejZwierc 274v; Calag 102a, 103a [2 r.]; ActReg 182 [2 r.]; Calep 187b, 210b, 368a, 608b; WujNT Zzzzz4.

W połączeniach szeregowych (2): *tham bądacz nyemąm zadnemu czlowyeku nazadną ftroną nycz ofnamowacz any slowy any wfkazowanyem any Lyfthem a pyłzmem any zadnym ynym wymyfllyonym obyczayem MetrKor 37/3v; RejZwierc 274v.*

W przeciwstawieniu: »szabla ... list« (1): *S Tátary s Turki fzablą ią rádżę nie listy. PaprPan Cc4.*

W porównaniach (4): *GliczKsiąż K2; Dni mnie prętfze były niżli ten co zlisty biega Leop Iob 9/25; Dłużzy list v Spártanow niż wálze paćierze Prot C3v; bo ták niedbále táncuie/ iż fniego czáfem y fuknia fpádnie/ á on fie po nię nie fchyli/ ále brnie wciąż przedfię/ by z listy. GórnDworz E8.*

W charakterystycznych połączeniach: krotki list (2), pomazany, wzięty (2); czcić (czytać) list (2), odbierać, przechwycić (przechwycony) (3), przekryślic, przespiegować, wziąć, zataić, złożyć; autograf listu, czytanie; z listem chodzić.

Zwroty: »list(y) (od)dać; oddany list; oddanie listu« = epistolam ad literas reddere; redditae literae a. tabellae; traditio literarum Mącz; dare epistolam a. literas Calag [szyk zmienny] (3; 3; 1): Epistolam vel literas reddere, Listy oddać. Mącz 92d, 93a [2 r.], 392d, 444a; Calag 102b, 103a.

»list otworzyć« = literas aperire Mącz, Calag; explicare a. proferre a. resolvere literas, relinere epistolam Mącz [szyk zmienny] (5): Relinere epistolam, Otworzyć/ Odpieczętować list. Mącz [194]d, 278c, [305]b, 401c; Calag 103a.

»list(y) pieczętować (a. zapieczętować, a. odpieczętować); list odpieczętowany; pieczętowanie listu« = (re)signare literas Murm, Mącz, Calag; tabellas consignare, obsignare literas vel epistolas; tabellae resignatae Mącz [szyk zmienny] (7; 2; 1); Murm 193; Abowim one młode látá ku tworzenyu łácne á myękkye fą [...]. Może káždy to rozumiec wflytko s tego przykłądu. Gdy listy pyeczëtuyą ná myękkim wołku/ iż rychley wytłoczy figillum álbo pyeczęc/ álbo też herb. GliczKsiąż K2; Mącz [194]d, 366b, 392a, c, d [3 r.]; Calag 102b.

»list pis(yw)ać; list (jest) (na)pisan(y) (a. popisany); pisanie listu« = epistolam texere; conscriptae literae Mącz; scribere literas Calag [szyk zmienny] (4; 4; 1): Mącz 220c, 266a, 374d, 453b, 491c; Calag 102a; Chćiałbym widźcie proch onych ręk/ [...] ktore tákowe listy pifywály/ kthorych gdy fię iáfzczorká dotknęła w ogień gorący vpádlá. ReszList 182; Calep 368a; JanNKar B4.

»list ręką podpisać; podpisanie ręką u listu« (1; 1): RejWiz 183v; Literas subscribere, List włafną ręką podpifąć. Mącz 375d.

»listy posłać (a. rozesłać, a. rozsyłać); słać z listy; poseł z listy; posłany list« = tabellarius Murm, BartBydg; literas mittere a. dimittere; epistola Mącz (3; 1; 3; 1): Murm 177; BartBydg 155; MurzOrt B2v; Tabellarius, Pośeł/ kurfor/ Biegun którego ślią s listy/ listownik. Mącz 438a, 106d, 226a, 476d, 492c.

»przepisać list; przepis listu« (1; 1): Describe hanc epistolam, Przepifz ten list/ zořtaw go kopiá álbo przepis. Mącz 375a, 110c.

»zawrzeć, odewrzeć list« = *complicare literas Murm, BartBydg; resignare literas Murm* [szyk zmienny] (2 : 1): *Resignare literas. eynen brieff auff brechen. Odewrzeć list. Murm 193, 193; BartBydg 214b.*

Wyrażenia: »kopija listu« (2): *Exemplar literarum, Kopia/ albo przepis listów. Mącz 110c, 110c.*

»listy [jakiego] pisania [= treści]« (1): *pobrali mu tedy krainy y zamek [...] / w ktorzym nadzieie wżytkę pokładał wzięli/ tam listy rozmaitego piśania należli/ przeciw sobie co im myślił BielKron 220.*

»przysięgły list« = *spisany tekst przysięgi* (1): *Kiedy iuż były wojska obiedwie sprawione/ Przed tym nim były w kupę do boiu złączone. Przysięgły na kopię list wprzod wywieziono/ Ktory po wżytkim wojsce głośno obwieńczono. CzahTr Gv.*

»([czyjej]) własnej ręki, (własną a. czyją) ręką (na)pisany, ręczny list« = *c(h)irographum* (*c(h)irographus*) *Murm, Mymer¹, BartBydg, Mącz; suo chirographo [huius] manu literae Mącz* [szyk 7 : 2] (4 : 3 : 2): *Murm 193; Mymer¹ 10; BartBydg 28 [2 r.]; Chirographum, vel chirographus, Własną ręką napisany list Mącz 51d, 51d, 220c, 231c; SkarJedn 46.*

Szeregi: »księgi albo listy« (1): *Skrzyniá gdzie kxyęgi albo listy chowáya. Murm 194.*

»list a pismo« (1): *MetrKor 37/3v cf W połączeniach szeregowych.*

Żart. (1): *Bowiem iáko swowolnie puścisz tego Oślá [własną naturę]/ Wnet będyeś miał do pyeklá iuż pewnego poślá. Jedno listy nágotuy/ iuż on o swey stráwie/ Tráfi thám nie pytáiąc/ co naprościey práwie. RejWiz 101v.*

W przen (9) :

list czyj [w tym: *ai poss* (5), *pron poss* (2)] (7): *Wierni są listem Chrystuśowym/ y máią słowo Boże na fercách napisáne/ nie czernidłem ále Duchem Bożym. WujNT 2. Cor 3 arg, s. 629, Zzzzz4. Cf »list napisan«, Szereg.*

W charakterystycznym połączeniu: list Pana Chrystusow (5).

Wyrażenia: »list napisan(y)« = *epistula scripta Vulg* [w tym: *czyj* (3)] (4): *HistRzym 75v; Iełtecie listem Pána Kristuśowym/ [...] napisánym nie inkauřthem/ ále Duchem Bogá żywiącego RejPosRozpr b4v; WujNT 2. Cor 3/2, 3.*

»list zapieczętowan« (1): *Ale na pierwey był list napisan gdyż Ewá przyzwoliłá á iádłá z drzewá wiadomości przeciw przykazaniu boże^{mv}/ á ten list tedj był zápieczętowan gdyż Adam [...] iadł/ á więcey przyřtał ku żenie niżli ku Bogu. HistRzym 75v.*

Szereg: »list i księgi« (1): *Z takich sie kfiąg Ewányelijey Apóstoł chlubi mówiąc: wy iełteście list y kfięgi nářze SkarŻyw A4v.*

Przen: Nauka Chrystusa [czyj] (1) :

Zwrot: »listy posłać« (1): *A což owřzem rozumiey o tym Pánu á o tym Krolu niebá y zyemie/ ielřizeć zácirpi tey krzywdy swoiey? ielřizebyř miał [...] opák wywráćác ábo ináczey czyřć listy řwięte iego/ ktore on przez cię [tj. przez księży] pořtał ludowi swoiemu RejPos 241.*

a. *O korespondencji: zawierający wiadomości, zalecenia, próśby itp. (1543) :*

α. *Skierowany do określonego odbiorcy (indywidualnego lub będącego członkiem określonej społeczności) (1523) :* *ListRzeż w. 2; BierEz F4, G3; BielŻyw 151 [2 r.]; LibLeg 11/27v, 39v, 40*

[2 r.], 135, 140v, 157; Przeczedłszy liść Filip rzekł/ wielki Cefarzu nie wiełem w thym winien czo liść powiada. *HistAl* E3, B7v, C4v [3 r.], C6 [2 r.], C6v, C7 (33); *Leop* 2.Cor 7/8; *RejZwierz* 5v; *BibRadz Ier* 29/29, 1.*Mach* 14/19, 2.*Thess* 3/17; wkładafz ná mię náprzodku lištu niewdzięczność z vrąganim *BielKron* 246, 58v, 87v, 95, 104 [3 r.], 112v (27); *GrzegRóżn* I3v marg; Delere epistolas lachrymis, Polańc łzami liść. *Mącz* 189a, 15b, 16a, 19b, 82a, 93b (24); *OrzQuin* Lv [2 r.]; *Prot* A4v; chcieli Dworzánin pokázác widomie bialeyglowie miłość fwa/ [...] rychley czym innym niż lifty (mym zdaniem) może przyść do tego *GórnDworz* Cc4, C3v, M8, M8v [2 r.], Y8v; *HistRzym* 14, 14v, 134 [7 r.]; *RejZwierz* [78²]; Gołębie lifty nofili. *BielSpr* 47v marg, 47v, 49; *KochList* n1b 1; *BudBib* 4.Reg 5/7, 19/14; *BudNT przedm* b8, 2.*Petr* 3/16; Y ná koniec ták liść zámýka: Vpominamćię Bráćie w Bogu/ ábyś tę prózną pyche [...] złożył *SkarJedn* 186, 116, 126, 135, 184, 307; *KochOdpr* A2; *SkarŻyw* 30, 58, 90, 93, 225, 318, 320; *StryjKron* 772; *CzechEp* 401; *KochFr* 29; *PudłFr* 62; *ActReg* 79, 97, 141, 149, 157, 172; *GrochKal* 7; Poprzyśięgam was przez Páná/ áby ten liść przeczytan był wftykíey świętey bráćiey. *WujNT* 1.*Thess* 5/27, *Act* 23/34, 2.Cor 7/8 [2 r.], 10/10, *Col* 4/16, 2.*Thess* 3/17, 2.*Petr* 3/1, 16; *KmitaSpit* C3v; *CiekPotr* 66, 69 [2 r.], 70, 75 [2 r.]; *SkarKazSej* 699a.

list czego [= co zawierający] (2): Cifz S. oycowie fzołtego zboru/ piščac do Agátoná Papiežá ták mowia: [...] liść wyznánia náłzego ktory wálze oycowkíe błogofławienítwo do Cefarzá pořláło/ [...] czytálifmy. *SkarJedn* 119; *SkarŻyw* 318 marg.

list do kogo [w tym: posłać, pisać itp. (163)] (223): *KromRozm III* Ov, O2; *KrowObr* 207v; *BielKron* 193v, 194 marg, 194v, 200; *GrzegRóżn* I2 marg; *Mącz* 110c; *BudBib* 4.Reg 5/6; *ModrzBazBud* ¶6, ¶6v; *SkarJedn* 110, 214; W Liście do řiołtry fwey o tych řwiętych ták mowi *SkarŻyw* 567, 306 marg; *CzechEp* 197; *NiemObr* 123, 131; *ActReg* 69, 81, 105, 109, 127, 138; *WujNT* 2.*Dor* 3/1; *PudłDydo* A4v, B źp. Cf *list od kogo*, *list czyj*, »list pisać«, »w liście pisać«, »list posłać«.

list od kogo [w tym: od kogo do kogo (10); przynieść, posłać, wziąć, otrzymać itp. (30)] (47): *LibLeg* 7/67v, 9/49v, 10/69v; *HistAl* C4, C5, C6v, C7v, C8 (8); *BibRadz* 2.*Esdr* 2 arg, 6/17; *BielKron* 123v marg, 207, 243v, 370v, 405v (9); *Mącz* 25b, 346d, 379b, 394c; Czytálem Liść mądry y vczóny/ od Hozyulá Kárdynałá z Trydentu do ćiebie *OrzQuin* D4v, H2v; *GórnDworz* C3v, M8v, Aa5v; *RejPos* 261v; *BudBib* 2.*Esdr* 6/17; *SkarŻyw* 354; *NiemObr* 23; Przyniesiono teź tego dnia Panu Marszałkowi list od Krolowey taki *ActReg* 12, 62, 68, 81, 100, 109, 116, 158; *WujNT* 2.Cor 3/1; *CiekPotr* 59, 72; *KlonWor* 53. Cf »z listem jachać«, »list pisać«.

list około czego (2): Przepysz lysthv Voyewodi valaskyego do Krolya Ie⁸⁰ mczi. okolo zahamowania vilyamowfkiego. *LibLeg* 11/153v; *SkarJedn* 210.

list przeciw komu (2): Contumeliosae in aliquem literae, Liść przeciwo komu pełen yádu potwarzy/ gniewu y złey woley. *Mącz* 64b; *SkarŻyw* 318 marg.

list o co (3): Lyst Czefarza Tureczkiego o skodi Oczakowfkie *LibLeg* 11/140, 7/100; *ActReg* 69.

list o kim, o czym (15): Liść Piláta řtarořty Ierolimfkiego/ o dziwiech ij o řmierci ij o zmártwych wřtaniu pana Iezufowym/ ku Kláudiuřfłowi Tyberiuřfłowi pořłany. *OpecŻywList* Cv; *LibLeg* 10/91; *HistAl* G5v, M7; *KromRozm III* P2v; *KrowObr* 6v; *Leop* *B2; *OrzList* h4v; *BielKron* 105; *SkarŻyw* 89, 567; *CzechEp* 37; *ActReg* 81, 116; *WujNT Act* 28/21.

list za kim (3): Liŧt Konftántyná do Krolá Perfkiego zá Chreŧćiany. *SkarŻyw* 306 marg; *ActReg* 104, 105.

list czyj [= *od kogo*] [*w tym: czyj do kogo* (70); *pron poss* (142), *G sb i pron* (119), *ai poss* (38); *w tym: swoj i papieski itp.* (2)] (297): *MetrKor* 37/1, 38/321, 46/118; *BierEz* F; *OpecŻywList* Cv; *BielŻyw* 152, 153; *MiechGlab* 19; *Alye nas ŧdrugyey ŧtrony lyŧth xiazecya yego Myłoŧczy malzonka t. m. saŧŧmvcyel* *LibLeg* 8/132v, 6/160v, 7/67v, 68, 8/132v, 160v (53); *ZapMaz* V S 2/335; *RejJóz* D7v; *vmyŧly wálze s ŧlow liŧtu Poruŧowego ŧadnym obyczáiem niecháy ŧie nie ŧmęcá* *HistAl* G7v; *Gdym ná wálznych liŧciech boiowánia rozmáite czythaŧ/ niewymowniem ŧie zzumiaŧ* *HistAl* M7, C4v, I5, I7v; *KromRozm I* N2v; *KromRozm III* O2, P2v, P3v, P7; *KrowObr* 29, 112, 233; *Liŧt S: Hieronimá do Páuliná. Leop* *B2 *żp*, *B2, 2.*Cor* 7/8; *OrzList* e2, g3v, iv; *BibRadz* 2.*Esdr* 6/17; *BielKron* 86, 105, 124 marg, 140v, 194 [2 r.] (18); *Mącz* 10c, 20a, 59a, 61c, 71d (22); *HistRzym* 14v; *BiałKat* 123v; *KuczbKat* 410; *RejZwierc* 101v; *WujJud* 51; *KochList* nlb 2 [2 r.]; *ModrzBazBud* ¶5, ¶6v; *Tę ŧmiáłoŧ twoieŧ/ y zpowieŧćimy poŧnáli/ y liŧtu ŧie twego do Apulczykow pokazáá. SkarJedn* 247, 104, 194, 244, 301, 307, 308, 388; *KochOdpr* A2; *SkarŻyw* 58 marg [2 r.], 225 marg, 318, 321, 393 (11); *StryjKron* 697, 787 marg; *CzechEp* 401 [3 r.], 404 [2 r.]; *NiemObr* 54, 56 [2 r.], 61, 122, 142, 149, 168; *Paprup* G2, I4v, L3v; *List Krola IM barzo mię zafrasowaŧ* *ActReg* 116, 12, 13, 27, 34, 48 (65); *WujNT* 93, *Act* 23 arg; *JanNKar* D3v [2 r.], F3; *SarnStat* 1224; *PudŧDydo* A4v. *Cf przez list czyj.*

list czyj [= *do kogo*] (1): *Lyŧth theŧz drvgy kthori do Baŧch pyŧchemy wneth zaCzeŧfarfkym lyŧthem yem odda. LibLeg* 11/135v.

Ze zdaniem przydawkowym [*w tymi (a)by* (14), *iż* (7), *jako(by)* (3), *że* (3)] (27); *LibLeg* 10/152v; *liŧthy częŧte przychodzá/ że ŧie iuż ku Biáŧogrodowi Turek przybliża* *BielKron* 305v, 194v, 227. *Cf* »list pisać«, »list poŧyłać«.

W formuŧach datowania korespondencji dyplomatycznej (8): *Pyŧŧan then lyŧth po Smyercki Machomethowey. 952. Myeŧŧzyacza lyvtheŧo Wconfŧantinopolyv* *LibLeg* 11/142, 10/61v, 69, 113v, 148v, 11/22v, 66v, 92.

W poŧázeniach szeregowych (10): *LibLeg* 10/91; *Mącz* 123d, 422a; *ŧámá oná przed wiergiem ŧławá/ noŧiŧá od niego do niey poŧeŧŧwo/ [...] godnieyŧze wiáry/ niŧby on byŧ ŧam kiedy/ liŧty/ ŧłowy/ ábo przez poŧy/ tho ŧpráwować miaŧ. GórnDworz* Cc5, Aa5v; *ModrzBaz* 13. *Cf Wyraŧzenie przyimkowe.*

W charakterystycznych poŧázeniach: cesarski list, chytry, (prze)czytan(y) (3), *dŧugi* (2), *gniewny* (3), *komunikowany, mądry, naboŧny, niewdzięczny, odprawiony, okrutny, popędliwy, przyjęty, przyniesion(y)* (3), *srogi, surowy* (2), *wszeteczny, wzięty, ŧalosny; poócztek liŧtu, przeczytanie, przyniesienie; dostać liŧtu* (3), *oczekawać* (3), *ŧłuchać; z liŧtu poznać, (wy)rozumieć (porozumieć, zrozumieć)* (16), *uŧlyszeć, wywiedzieć ŧię; z liŧta wybaczyć; na przodku liŧtu pisać, w poŧrzodku; list (prze)czytać (przeczyŧć)* (51), *(po)dać (wydawać)* (9), *(przy)nieŧć (nosić)* (13), *odprawować* (3), *ogŧędować, ŧzami polać* (2), *poŧoŧyć, przyjąć (przyjmować)* (5), *ŧlyszeć, ukaz(ow)ać* (9), *wziąć* (11); *liŧtem dowodzić, jawno czynić, konfirmować ŧię, obiecować, obwieŧcić, powyŧszać, przepominać (upominać)* (2), *sprawować, wyzwać; z liŧtem wyprawić; na liŧcie czytać; w liŧcie mowić, powiedzieć, ukazować, wyznać, zalecać; z liŧtu ŧię pokazuje (okazuje, ukazuje)* (3); *na liŧcie, w liŧcie stoi* (4).

Fraza: »list przydzie (*a. ma przyść, a. przejdzie, a. listy przychodzą a. dochodzą*)« = *litera venit Mącz; epistola venit PolAnt* [szyk zmienny] (14): Oznamyemy wam ktorego czalfu nańz lyfth do wasz przyedzycie pyłfzemy do was jako do przyacyelya swoyego myelego *LibLeg* 8/160v, 7/67v, 68; *LibMal* 1544/79v; *HistAl* C8, G7v; *BielKron* 305v, 429v; *Mącz* 123d, 480a; *GórnDworz* M8; *BudBib* 4.Reg 5/6; *ActReg* 100, 160.

Zwroty: »dać [= *napisać, wysłać*] list; list (jest) dan(y)« = *dare literas Mącz* [szyk zmienny] (6; 3): *LibLeg* 7/100; dał też [*papież*] lifty do rady iego/ aby Książę vpomináli *BielKron* 194v, 193v, 200; *Mącz* 110c, 285a, 302a; *SkarJedn* 214; *ActReg* 81.

»da(wa)ć znać (*a. wiedzieć*) przez [czyj] list« [*w tym: oznajmować i dawać znać* (3)] [szyk zmienny] (17): Dayemi wam przyaczielowy nańfemv znac przes then nasz lyfth o państwie wegierskim *LibLeg* 10/145v, 10/56v, 65v [2 r.], 113, 11/18, 21v (16); *HistAl* L4v.

peryfr. »z listem jachać od władyki do św. Piotra« = *umrzeć* (1): Ty też fámá Orfzulko byś co rychley z listem Iáchałá od Władyki do świętego Piotra *CiekPotr* 5.

»oddać [= *doręczyć*] (*a. (po)dać*) list; list jest oddany; oddanie listu« = *allatae sunt literae, epistola reddita est Mącz; tradere epistulam Vulg* [szyk zmienny] (34; 1; 1): *BierEz* F, G3; Lyesyeczky ktoricz ten lyfth nasz odda ten yeft zyemianyn od Sambora *LibLeg* 11/43v, 8/132v, 11/107v, 135, 135v [5 r.], 136v [2 r.]; *HistAl* C4, C7v [2 r.], F5v; *Leop* *B2; *RejZwierz* 28v; *BibRadz* Act 15/30; *BielKron* 243v; *Mącz* 59a, 61e; oddáne mi fą z Kráková Lifty/ od Kśiędzá Thomałzá z Płázy *OrzQuin* H2v; *HistRzym* 14v; *SkarJedn* 189; *KochOdpr* A2; *ActReg* 55, 64, 100, 140; *GostGosp* 14; *WujNT* Act 15/30, 23/33; *CiekPotr* 69, 72.

»odpisać (*a. pisać*), odpis(anie) na list« = *rescribere epistulae, rescriptum Mącz* [szyk zmienny] (10 : 2): *BierEz* F3v; Arištoteles tákież odpifał mu ná ten list tymi fłowy. *HistAl* M7; *KromRozm* III P4; *OrzList* g3v, iv; *BielKron* 194; *Mącz* 222d, 375d [2 r.]; *SkarJedn* 244; *SkarŻyw* 225 marg; *ActReg* 160.

»odpowiadać (*a. odpowiedzieć*) listem [= *zapowiadać zemstę, wypowiadać posłuszeństwo*]; list odpowiedny« [szyk zmienny] (7; 2): *MetrKor* 34/288 [2 r.], 288v, 37/1 [2 r.], 1v, 2; *LibMal* 1547/134; połfáli tedy Ewángelikowie kniemu [*cesarzowi*] odpowiedny list/ iż niechą być iemu poddáni *BielKron* 227.

»odpowiedzieć, odpowiedź na list« [szyk zmienny] (1 : 1): *LibLeg* 11/151v; *Persolvi primae epistolae venio ad secundam*, Odpowiedziałem ci ná pirwłzy list/ przichodzędo wtórego. *Mącz* 401c.

»przez list odpowiedzieć; odpowiedź przez list dać« [szyk zmienny] (3; 1): *LibLeg* 11/48v, 73; Alexander [...] odpowiedział przez list Dariufowi tym obyczáiem. *HistAl* E6v; *BielKron* [211].

»otworzyć (*a. otwierać*) list; list jest otworzony« [szyk zmienny] (5; 1): DWá towarzysze fobie listy otwieráli *RejFig* Cc8; *BielKron* 235v [2 r.]; *GórnDworz* M8; *BielSpr* 38; *SarnStat* 45.

»przez list, listem, w liście oznaj(o)mić (*a. oznajmować*); w liście jest oznajmiono; oznajmienie listu« = *per epistolam a. epistulam notare PolAnt, Vulg; significare per literas, significatio Mącz; nunciare per literas Modrz* [szyk zmienny] (20 : 5 : 2; 1; 1): *MetrKor* 46/118; wam tesz dzyekvyemi yzełdzie nam to lyftem fwim oznaymyly. *LibLeg* 11/23, 10/64, 65, 92v, 93, 96v (11); *BibRadz* 2.Thess 3/14; ktory gdy to vłfyzal/ przodkiem przez listy/ pothym fám wpadwłzy ná kotcze rzecz tę krolowi

oznáymił. *BielKron* 305v, 200, 209v; *Mącz* 392b [2 r.]; *ModrzBaz* 130v; *SkarJedn* 110, 294; *GostGosp* 24; *WujNT* 2.*Thess* 3/14. Cf »dawać znać przez list«.

»list pisać (a. napisać, a. odpisać, a. rozpisać); list (jest) (na)pisan(y); (na)pisanie listu« [w tym: do kogo (104), od kogo do kogo (1); ze zdaniem przydawkowym (17)] = *scribere epistulam a. epistolam Vulg, PolAnt; literas scribere; scripta epistola Mącz; litteris scribere Vulg* [szyk zmienny] (156; 34; 10); *BierEz* F3 [2 r.], G3, P2v; *MetrKor* 46/117v; *BielŻyw* 87, 112, 142, 158, 162; atak wyelekroczył pyfche pan nasch lyfti do niego yak do fwoyego fina dawayacz yemv wtim znaczączybi fye powfciagnął tego pyczia *LibLeg* 11/60v, 7/68v, 8/26, 10/60v, 91, 11/25 (14); Potym piął lyft do Talifridi krolowey [A]mazońskiey *HistAl* H2, C3v, C5, C6, C6v, C8 (20); *LibMal* 1551/159v [2 r.]; *KromRozm II* q2, v3, v3v; *KromRozm III* P7; *KrowObr* 6v, 29 [2 r.], 112, 233; *RejWiz* 5v; *Leop* *B2, 3.*Esdr* 2/16, 25, *Ier* 29 arg, 1.*Mach* 13/35; *OrzList* d, h4v; *RejZwierz* 11; *BibRadz* 2.*Par* 32/17, 1.*Mach* 10/3, 14/19, *Act* 23/25; Krol Mátyałz rofpiał lyfthy/ iż fkoró fie zebrał ná Turki wćiekli z Wálách. *BielKron* 396, 87v, 105, 123v, 125, 126 (29); *Mącz* 73c, 110c, 115d, 125b, 191d (15); *OrzQuin* Lv, S2; *Górndworz* G6, M8, Cc8v; *HistRzym* 13v, 14v, 113, 134; *KuczbKat* 410; *BielSpr* 47v, 48; *BudBib* 3.*Esdr* 6/7, 2.*Mach* 9/18; *BudNT przedm* b8v, *Gal* 6/13; *ModrzBaz* 59v [2 r.]; *SkarJedn* 123, 124, 126, 135, 215 (10); *KochOdpr* A2; O przálnym chlebie/ iż go kościół Rzymfki w fákramencie słuźnie [...] wżywa: [...] nápiął lyft ieden wczony/ ad Valerámnum Nuuerburgenfem. *SkarŻyw* 337, 58, 225, 310, 318, 321, 391, 436 [2 r.]; *StryjKron* 652, 657; *CzechEp* 37, 76, 401; między ktoremi lyfty/ fą niektóre do Iákubá brátá páńfkiego piáne *NiemObr* 55, 51, 55 [2 r.], 56, 57, 61 (10); *ReszPrz* 30, 31; *Paprup* F2, L3v; *ZawJeft* 12; *ActReg* 26, 50, 68, 70, 94 (12); *Phil* L4, O3; *WujNT* 458 marg, *Act* 23/26, s. 516, *Rom* 16/22, s. 575, *Gal* 6/11, 2.*Petr* 3/1; *JanNKar* F3. Cf W formułach datowania.

»w liście, na liście pis(yw)ać (a. napisać, a. o(d)pisać, a. przypisać); odpisać (a. wypisać) listem; w liście (jest) opisane« [w tym: do kogo (11)] = *scribere in epistola a. epistula PolAnt, Vulg* [szyk zmienny] (26 : 8; 2; 2); *MetrKor* 37/1; *LibLeg* 10/69v, 11/58v, 107v, 157, 163; *ZapMaz* V S 2/335; *KromRozm II* ov; *KromRozm III* N5v, O4v; *KrowObr* 233; *BielKron* 86, 223, 243v; *Ascribere alicui salutem, Przypifąć komu ná czyim liście pozdrowienie Mącz* 374c, 225d, 484c; O czym tak piął S. Auguſtin/ w fwym Liście do oney Pániey kthorą zwano Probą. *KuczbKat* 370; *BietSpr* 38; *WujJud* 236v, 248v; *BudNT* 1.*Cor* 5/10; *ModrzBazBud* π5; *SkarJedn* 216, 245, 311; *CzechEp* 197; *NiemObr* 131, 138; *ActReg* 84, 88, 160, 163; Wprzod bowiem ma mieć przed oczymá fwoimi onę Sentencyą Plathonowę/ w liście do Archity nápiána *Phil* B; *WujNT* 293 [2 r.], 1.*Cor* 5/9; *JanNKar* D3v.

»pisać przez list« [szyk zmienny] (4): iż czego nie śmiálá [krolowa Saba] wftnie mowić/ to przez lyft piálá krolowi Sálomonowi *BielKron* 78, 95, 143, 213.

»list(y) pos(y)łać (a. przysłać, a. (prze)s(y)łać, a. odesłać, a. odsyłać, a. rozesłać); list posłany; przesyłanie listow« [w tym: do kogo (36); ze zdaniem przydawkowym (6)] = *epistolas mittere Vulg, PolAnt; mittere litteras Vulg; mittere libellum PolAnt* [szyk zmienny] (84; 9; 2); *LibLeg* 4/26, 7/67v, 68v, 104v, 10/123 [2 r.] (12); *BierEz* F; *OpecŻyw* Cv; piotr woyewoda do naf czlowiekiem lyft poſlal. yako fwáfey ftroni w walafkiey ziemi nyektóre myałta kazili. *MetrKor* 46/117v, 46/118; *BielŻyw* 150 [2 r.], 155, 162, 168; *LibMal* 1547/134; Iako Alexander kazał czytać przed fwemi Rycerzmi lyft poſłány od Dariufá *HistAl* C4, B7v, C3v, C4, C5, C6v (13); *Leop* 4.*Reg* 20/12, 2.*Esdr* 6/17, 19, 3.*Esdr* 2/26,

6/7, *Ier* 29/1; *RejZwierz* 46; *BibRadz* 2.*Esdr* 6/17, 19, *Bar* 6 *arg*, 1.*Mach* 10/3; *BielKron* 89v [2 r.], 94v, 112v, 126, 140v (17); *HistRzym* 134; *RejZwierc* 101v; Wiele fie thego przygadzało zá íthárych ludzi y dżís fie przygadza/ táiemnie lífty przełyłác *BielSpr* 48v, 38, 47v [2 r.], 48v; *BudBib* 4.*Reg* 5/5, 16, 2.*Esdr* 6/17, 19, 3.*Esdr* 6/7, 2.*Mach* 9/25; *BudNT przedm* b8v [2 r.]; *SkarJedn* 119, 210, 310; *SkarŻyw* 58, 89, 437; *ActReg* 83, 94 [2 r.], 98, 160; *Phil* O3; *LatHar* 326; *SarnStat* 272, 1274; *PudłDydo* A4v [2 r.].

»pos(y)łác (*a.* (przy)śłác, *a.* przesłác) z listem, posła z listem; odesłany (*a.* wysłany) z listem; poseł z listem; listem posłác« [szyk zmienny] (15 : 3; 2; 2; 1): posłalysmi swego posła do niego ílyftem dowadyacz czobi za przicina tego bila yz tak nad vmowe nyezyechal *LibLeg* 11/78, 7/68, 10/60, 113, 152v, 11/25v, [32²]v, 84v; *LibMal* 1546/122, 1553/177; *BielKron* 193, 237v, 370v, 389v; *SkarŻyw* 436, 546; *StryjKron* 772, 787; *Paprup* I4, I4v; *ActReg* 125; *WujNT* 748; *CiekPotr* 68.

»listowi powierzac (*a.* zwierzyć)« = *litteris committere* *Mącz* (2): *Mącz* 225d; miał bych niemało o tym pisac, ale listowi powierzac niehcę *ActReg* 115.

»list zapieczętować; ku listu pieczęć przyłóżyć (*a.* zawiesić); list (za)pieczętowany« (3; 2; 2): *LibLeg* 6/160v, 11/107v; *BielKron* 104; *ActReg* 100; Nágotuię dwa listy y zápieczętuię *CiekPotr* 62, 59, 60.

Wyrażenia: »pocieszne [= kondolencyjne] listy« (1): *Consolatoriae literae*, *Pocieszne lífti*. *Mącz* 400b.

»listy pokojowe« = *prawdopodobnie prywatna korespondencja królewska* (2): zwłáczá/ że przed láty w Káncelláriiéy napród/ potym w Komorze Królá świétey pámięci Zygmunta Auguftá lífty pokoiowe odpráwuiąc/ był to poniekad ípolób píńania mego. *JanNKar* A4, D2.

»przepis, kopija, wypis listu« = *kopia, streszczenie; exemplum epistulae* *Vulg* [szyk 10 : 1] (7 : 3 : 1): *LibLeg* 9/49v, 11/23, 76, 134v, 153v; *Leop* 3.*Esdr* 6/7; á thenci íeft przepis líftu/ który Spártáni píńáli. *BibRadz* 1.*Mach* 14/19, *Bar* 6 *arg*; *BudBib* 3.*Esdr* 6/7; *ActReg* 165; *WujNT Act* 23 *arg*.

»list przyczynny, zalecający (*a.* zaletny)« [w tym: przyczynny *a.* zalecający (1)] = *commendatitiae literae* *Mącz*; *commendatitiae epistulae* *Vulg* [szyk 4 : 3] (5 : 3): Píńáli Kfiáżetá Luterfkie do Krolá Fráncufkiego przyczynne lífty/ próżac zá więźniámi *BielKron* 218v; *Mącz* 206d; bomi od Cesarza Tureckiego obiecał ziednac przyczynne listy do Oyca Papieža o Cardinalstwo. *ActReg* 69, 105; *WujNT* 2.*Cor* 3/1, s. 748; *KlonWor* 53.

»żałobny, proszący list« = *libelli supplices* *Mącz* (2 : 1): *Mącz* 191c, d; y inni Heretykowie/ ná píńáli líft żáłobny do Papieža Iuliufzá/ wielkie potwarzy kładac ná Athánazego: y próżac go/ áby ich potępienie nád nim potwierdził. *SkarŻyw* 391.

Szeregi: »list(y) i dary; dary z listy« = *litterae et munera* *Vulg* [szyk 5 : 2] (6; 1): *BielŻyw* 112; *HistAl* C8, E6v, L4; *Leop* 4.*Reg* 20/12; Tego czáfu Merodach krol Bábilońki połła lífty y dary do Ezechiałá krolá o przyiacielstwo ípolne próżac *BielKron* 89v; *GórnDworz* Aa5v.

»list i kazanie« (1): Zlíftu y z kazánia S. Ambrożejo o tych dwu świétych íłowá wybráne *SkarŻyw* 567.

»listy i (albo) księgi (*a.* książki)« [szyk 2 : 1] (3): [Luter] píńał wiele kfiáżek/ y líftow do przyaciól *BielKron* 197v; *Mącz* 190b; *WujNT* 516.

»nowiny i listy« (1): Quemadmodum milites hybernent quotidie sermones ac literae perferuntur, Yáko fie żołnierztwo tey to żymy fprawuyą/ ná każdy dzień przichodzą nowiny y listy. *Mącz* 123d.

»pisma (a. pisanie) i listy« [szyk 2 : 1] (3): Zywoť S. Leoná wielkiego Papieżá wżięty z żywoťow Biřkupow Rzymřkich [...] z piřmá teřz iego y listow zebrány. *SkarŻyw* 316, 319; *CzechEp* 404.

»(i, tak) list i (albo, jako) poseř (a. poselstwo); ani listem, ani posłem« [szyk 14 : 6] (16; 4): abowiem any listi any posli przez nyebefieczne przeřfilanie kv tey wyadomoczy przidz niemogly *LibLeg* 10/114, 10/153v, 11/152; *BielKron* 246; *SkarŻyw* 318; *SarnStat* 45 [2 r.]. Cf »przez list i przez posła«. [*Ponadto w pořczeniach szeregowych* 3 r.].

»relacja i list« (1): I ztey relacyei mey y zlistu KrIM vcieszył się Xzę IM *ActReg* 181.

Wyrażenie przyimkowe: »przez list« = *per epistulam a. epistolam Mącz, Vulg; per literas Mącz, JanStal* (117); *LibLeg* 11/41; *HistAl* H2v, 15; *KromRozm II* g3; *Leop 2.Par* 21 arg; prořili wżyťcy Biřkupá przez listy/ áby nie przećiw náuce/ s. Ewangeliery nieřdzyř *BielKron* 198, 77, 125 [2 r.], 191, 198, 200 (12); *Scribere gratias alicui, Dziękowáć komu przez list. Mącz* 148d, 40b, [305]d, 315c [2 r.], 332a, 340b, 366a, 415c; *ModrzBazBud* ¶5; gdy fię fprawy wżyťkier/ dořtátecźnie przez list dowiedźiał/ ná potym ořtroźnieyřzy był *NiemObr* 128, 62; *ActReg* 51, 79, 98; *WujNT* 588, 1.*Cor* 16/3, 2.*Cor* 10/9, 11; *JanNKar* Bv; *SkarKaz* 40a. Cf »da(wa)ć znać przez list«, »przez list odpowiedzieć«, »przez list oznajmić«, »pisać przez list«.

~ *przez list czyj* [= *od kogo*] [*w tym: pron poss* (38), *G sb* (1), *ai poss* (1)] (40): yakom swamy flvbył przez listy swe wdobrey przyasny mieřkanie miecz *LibLeg* 10/60v, 7/34, 36v, 10/65, 66v, 92v (14); *HistAl* I4v, K2v; gdzie tám fprawioni przez list Lántgráfow/ yř go Cefarz łáfkáwie odpráwiř/ roziecháli fie z Wormácyey *BielKron* 225, 231v, 351, 399; *SkarJedn* 110; *PapřUp* F2; *WujNT* 2. *Thess* 2/15. Cf »dawać znać przez [czyj] list«.

W pořczeniach szeregowych (4): A rády ktorą on mnie/ álbo řam przez fię/ álbo przez list/ álbo przez posřá obiáwi/ ku iego řřkodzie řadnemu nieobiáwię. *KrowObr* 127v, 128; *SkarJedn* 335; *OrřJan* 129.

W przeciřstawieniach: »przez powieřć (3), ustnie (3), przez mowę (albo kazanie) (2) ... przez list« (8): A ták brácyá řtoyćy/ á dźyeryćy dánya/ ktorycheryćy řy náuczyli bądź przez mowę nářřę albo kazánye/ bądź teř przez list. *KromRozm II* g3; *BielKron* 78; *BudNT przedm* b8v; *NiemObr* 74, 76; *GostGosp* 14; trzymayćie podánia ktorycheryćie fię náuczyli/ choć vřtnie/ choć przez list [*sive per sermonem sive per epistulam*] nář. *WujNT* 2.*Thess* 2/15, 2.*Thess* 2/2.

W charakterystycznych pořczeniach: *chować przez list, dowiedzieć się, dziękować (2), gratulować, karać (2), kłaniać się, naleźć, napominać (upominać) (3), nauczyć się (4), nawiedzać (2), obiecać się (obiecować) (3), objawić (5), obsyřać, ofiarować, ořlyřeć się, podać, podburzać, poradzić, porozumiewać się, (o)powiedzieć (opowiedać) (5), prořić (7), przyřć, rozkazać, (o)skarżyć (się) (uskarżać, uskarżający się) (5), sprawić (sprawować się, sprawiony) (3), straszyć, swarzyć się, řłubić, uchwalić, uczynić, wskazać, wymawiać się, wywieřć, zaklinać, zalecać (2), řálować się; dan przez list, przywabion, przywiedzion; przez list wskazywanie.*

Szeregi: »przez list, na piřmie« (1): Z tych/ práwi/ řłow Páwřá ř. iáwno iest/ iz Apořtořowie Chriřtuřowi nie wřyťkiego przez list (ná piřmie) ále y wiele rzeczy krom piřmá podáli. *WujNT* 717.

»(to, tak) przez list(y) i (a(l)bo, to, jako) (przez) posła« [szyk 13 : 4] (17): *LibLeg* 7/36v, 10/65v, 94, 121v, 11/48v, 132v, 171; *ComCrac* 11; Piśał też do [...] łtářszego zakonu Auguřtynow/ áby łie łtářał ták przez listy iáko przez posły vczone/ iákoby Luter [...] łwoich błędow przełthał rozłiewáć *BielKron* 193 v, 205, 205v, 231v, 386; *RejZwierc* 62v, 164v; *StryjKron* 672; *SarnStat* 1112. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 4 r.*] ~

αα. *Listy apostołskie wchodzące w skład Nowego Testamentu [w tym: czyj (239): G sb i pron (139), pron poss „swoj” (58), ai poss (42)] (529) : KromRozm I E2; MurzHist S; Byłyć też y drugich Apołtołow Ewányelie/ yáko Pyotrowá/ Thomáśłowá/ [...] Kfyęgi páłterłkye/ obyáwyeny Pyotrowo/ Liłt Bárnábáśłow KromRozm II c4, g2v, m2v, v3 [2 r.]; KromRozm III F5; Leop 2.Cor 7 arg; ták iáko Páweł S. do Żydow piśząc wykłáda powiádaiąc w czwartym rozdzieleniu Listu tego/ byłmy przez on dzień łiodmy rozumeli wieczny Sábáth *LeovPrzep* G4v, I2v; *RejAp* 24; á wždy Tytus y Tymoteuř będąc Byłkupy/ zówždy łie łpráwowáli listy iego [Pawła]. *RejPos* 317v, 301, 301v, 302; *BiałKat* 381v; *GrzegŚm* 32; *KuczbKat* 170; *WujJud* 103v, 128v; *WujJudConf* 103; *RejPosWstaw* 22, [110³]v, [143³]; *BudBib* b3v; Ták też y wnowem tełtámenćie/ nie włzytki listy iednákiey zdawná powagi [...] były. *BudNT przedm* d2v, przedm b4v [2 r.], d2v; Co włzyłtko Apołtoł Páweł w liśćiech łwycch przypomina *CzechRozm* 207, 46, 54, 54v, 92v, 146v, 225; *SkarJedn* 87; *SkarŻyw* 87, 362, 595; *CzechEp* 245 [2 r.], 248, 294, 355; *NiemObr* 51, 52, 86, 96, 112; *ArtKanc* F19, N4; *LatHar* 263, 492; *WujNT* 51, 187, 305, 516 [2 r.], 518 marg (43).*

*list do kogo [w tym: pisać itp. (18)] (234): Leop *B4v; Philippowo, ielt imię miáłtá, do ktorego mielzczan ielt list Páwła S. WujNT 480 marg. Cf »list napisać« Zestawienia.*

*W połączeniu z liczebnikiem porządkowym [liczebnik + list (83), list + liczebnik (49)] (132): KromRozm I B4v; KromRozm II e4, g2v, v3v; KromRozm III H5, I3v; GliczKsiąż O5v; KrowObr 202; Leop *B4v; RejPos 301, 302 [4 r.]; RejPosWstaw [21³]v, [110³], [143³], [143⁴]v; Ten ono mieyłce v Iohaná ś. wpirwem liśćie wrozdziale 4. wirřzu 2. ták ná Láćinłki ięzyk przełóżył. *BudNT przedm* c2, przedm b4v, b5, b8v; *SkarJedn* 86; O czym świadczy Piotr ś. w liśćie wtorym *NiemObr* 70, 11, 34, 72, 76, 77 [2 r.] (14); *LatHar* 325; W pierwłzym liśćie wiecey łię báwi vpominániem y vtwierdźániem przećiw prześłádownániu: ále w wtorym wiecey przećiw zwodnikom mowi *WujNT* 796, 511, 512, 516 [3 r.], 576, 2.Cor 7 arg (11). Cf Zestawienia.*

*W porównaniu (1): Ná ktory iáko mu ten ś. á wielki Mikołay odpifuie/ czytay kto może w Konciliách: najdziełř práwie Apołtołłki list/ y wielce łię zniego zbuduiełř. *SkarJedn* 215.*

W charakterystycznych połączeniach: list uczony, wymowny; argument listu (20), artykuł, część (5), [które] kapitulum (kapituła) (8), koniec (4), materyja (3), nauka (3), ostatek, [który] rozdział (rozdzielenie) (5), summa (6), tytuł (2); dowod z listu (2), miejsce, rozdział, słowa, summa, świadectwo; list (prze)czytać (przeczyść) (7), kończyć (3), mieć za podejrżany, za prawdziwy, odrzucić (odrzucić) (3), przyjmować, wykłádać (2), zaczynać, zawierać; dokończać listu; (o)baczyć z listu (2), dowieść, (p)okaz(ow)ać (się) (5), przypatrzeć się, przypomnieć (2), twierdzić; pisać na list (2), świadczyć; listem napominać, sprawować się; w liśćie chwalić, cieszyć, czytać (doczytać się) (4), dotykać, dowodzić, ganić, mianować, mówić (14), najdować się (2), napominać, naz(y)wać (zwać) (7), (na)nieść (2), obiecować, pobudzać, pokazować, posilać, poświadczać (świadczyć) (3), powieáać, przywodzić, rozkazować (3),

rozumieć (2), (w)spominać (5), sprzeciwić się, strofować (2), twierdzić, wołać, wykładać (wyłożyć, wyłożony) (3), wymawiać się (2), wysławiać, wywodzić, zalecać, życzyć.

Zwroty: »list (na)pisać; pisarz listu; list (na)pisany; pisanie listu« [w tym: do kogo (18)] [szyk zmienny] (45; 42; 6; 4): *KromRozm II* c2v, ev, r2, f3v, x; *GliczKsiąz* O5v; *KrowObr* 21, 202 [2 r.]; Iákub/ Piotr/ Ian/ y Iudás Apoftołowie/ fiedm liftow nápiáli *Leop* *B4v, NN6; *BielKron* 143; *RejPos* 302; *CzechRozm* 35, 35v [2 r.], 36v, 37, 43v (11); *SkarJedn* 86, 87; *CzechEp* 60, 200, 201, 284, 313; Przywodzi też mieyfce do Zydow/ gdzie Piáraz listu przypominájac Melchifedeká: [...] piíze *NiemObr* 90, 52 [2 r.], 86; Przetoż do nich [*Kolosan*] Páweł s. ten cieřzacy list piíze *WujNT* 703, 511, 512, 513 [6 r.], 514 [3 r.], 516 [2 r.] (32). Cf »List do Hebreow«.

»w liście (na)pisać (a. opisować); opisany w liście« [szyk zmienny] (25; 2); *KromRozm II* ev; *KrowObr* 21v; *SarnUzn* Gv; *RejPos* 1, 94 [2 r.], 302 [2 r.]; *KuczbnKat* 410; *WujJud* 97; *RejPosRozpr* c2v; *CzechRozm* 147, 267v, 318; *NiemObr* 44, 68, 77 [2 r.], 162; *ReszList* 176; *LatHar* 326; Rzecz o ktorey w tym liście piíze/ nie iedná iest/ [...] ále rozmáita y rozliczna. *WujNT* 576, 487, 516, 576 [2 r.], 751.

Wyrażenia w funkcji tytułu: »epistoła z listu ([którego]) św. Pawła« (14): Epistoła z listu S: Páwła do Rzymian *Leop* YY4v, YY4v [6 r.], ZZ, AAA2, AAA4v [3 r.], BBB3 [2 r.].

»lekcyj z listu apostołskiego« (1): mařz też ná brzegu położono/ kędy fię która Ewángelia ábo Lekcy z listu Apoftolřkiego/ ná którą niedzielę/ ábo ná ktore święto poczyna *WujNT przedm* 25.

Zestawienia: »listy apostołskie« [szyk 25: 3] (28): *BibRadz* *7v; Myć poprořtu á włańnie czterzech Ewángeliftow księgi Ewángelie zowiemy. A listy Apoftolřkie/ listámi Apoftolřkimi. *WujJud* 80; *CzechRozm* 97, 199v, 259; *CzechEp* 137, 317; *ReszPrz* 11, 99; *LatHar* 109, 124; *WujNT przedm* 25, 26, 31 [2 r.], s. 516 [4 r.], 516 źp (15). Cf »lekcyj z listu apostołskiego«.

»list (świętego a. apostoła) Jakuba (ku wszem wobec), Jakubow« = *sancti Iacobi epistula catholica PolAnt* [szyk 12 : 1] (12 : 1); *KromRozm I* D3v; *KromRozm III* F2; *BibRadz* *7v; iáka iest pomřthá iego/ przecřci trzecie kápitulum ná liřcie Iákubá świętego. *RejPos* 251; *WujJud* 28, 31v; List Iákobá Apoftolá ku wřzem wobec. *BudNT* z4, *przedm* b4 marg, d2v; *CzechEp* 317; *WujNT* 783, 785; *SkarKaz* 382a.

»([który]) list Jana (świętego) (apostoła) (ku wszem wobec), Janow; listy Jana świętego« = *sancti Ioannis catholica epistula PolAnt*; *beati Ioannis apostoli epistula Vulg* (13 : 1; 3); *BibRadz* *7v [3 r.]; *RejPos* 93v; *BudNT przedm* b3, d2v, k. Bb3; *CzechEp* 321; Prze co inřzego odrzuca y on cały wierřz z listu pierwřzego Ianá S. *WujNT przedm* 6, s. 516 [2 r.], 815, 816, 829, 831, 838; *PowodPr* 38.

»list Judy (a. Judasa) (świętego) (apostoła) (do wszech wobec a. ku wszem wobec)« = *sancti Iudae catholica epistula PolAnt*; *beati Iudae apostoli epistula Vulg* [szyk 4 : 2] (6); *BibRadz* *7v; *BudNT* Co2v; Tákże gdy to śmie z Iudy s. listu [...] twierdzić [...] że řyn Boży z Noem mowił *CzechEp* 320; *WujNT* 832 [2 r.], 833.

»list do Partow« (1): Teraz idą trzy listy iego [řw. Jana]: Ieden powřzechny do wřzech w obec (ácz niektorzy z řtárych zowá gi listem do Párthow) *WujNT* 815.

»list(y) Pawła świętego, Pawłow(e)« = *beati Pauli apostoli epistula Vulg* [szyk 79 : 1] (70 : 10): Coż inego piíře S. Pyotr o liřcyech řwyętego Páwłá? *KromRozm I* M3; *KromRozm II* o2 [2 r.], o3; *KromRozm III* Fv; *RejPos* 34; *WujJud* 31; *RejPosWstaw* [22³], 41v; *BudNT przedm* d2v, d3, p7v źp;

SkarŻyw 87; Podźmyż też y do śrzodku/ ktory pocżynam od łpraw Apołtołłkich/ á kończę iy w liściech Páwłowych. *CzechEp* 308, 29, 313, 345; *NiemObr* 51, 75, 77; *LatHar* 132; *WujNT przedm* 23 [2 r.], 30, s. 480 *marg*, 516, 517 *marg* (13); *SkarKaz* 81a. Cf »epistoła z listu Pawła świętego«, *inne Zestawienia*.

»list (Pawła świętego) do Efezkich (a. Efezyjan, a. Efezow)« = *beati Pauli apostoli epistula ad Ephesios Vulg* (13): *Leop* AAA4v; *BibRadz* *7v; *BudNT przedm* b6v [3 r.]; *CzechRozm* 38v, 259; *CzechEp* 240, 248; o czym znácznie duch Boży mowi/ przez Páwłá ś. w liście do Efezkich *NiemObr* 44; *WujNT* 514, 666, 667.

»list (Pawła świętego) do Filemona« = *beati Pauli apostoli epistula ad Philemonem Vulg* (5): *BibRadz* *7v; Y Páweł w liście do Philemoná mowi *WujNT* 560, 748, 749, 749 *żp*.

»list (Pawła apostoła a. Pawłow) do Filip(ow)ian (a. Filipczan, a. Filipensow)« = *sancti Pauli ad Philippenses epistula PolAnt*; *beati Pauli apostoli epistula ad Philippenses Vulg* (6): *Leop* AAA4v; *BibRadz* *7v; *BudNT* r4; *CzechEp* 410; Argument listu do Philipowian. *WujNT* 681, 682.

»list (świętego Pawła (apostoła)) do Galatow (a. Galatczykow), ku Galatom« = *beati Pauli apostoli epistula ad Galatas Vulg* (11 : 1): *Leop* PP4; *BibRadz* *7v; *RejPos* 94; *BudBib* b4v *marg*; *CzechRozm* 45v, 76, 207v; *CzechEp* 410; TEgo listu do Gálátow máło nie iedná y táż ieft máterya która y listu do Rzymian. *WujNT* 649, 533, 649, 650.

»list (Pawła (świętego) (apostoła)) do Hebreow, do Żydow« [w tym: *pisarz Listu do Hebreow, Żydow* (30)] = *beati Pauli apostoli epistula ad Hebraeos Vulg* (38 : 20): *KromRozm III F*; *LubPs* V4; *Leop* ZZ, AAA4v; *BibRadz* *7v; *SarnUzn* D7v; *BiałKat* 341; *WujJud* 28, 31; *BudNT przedm* d2, d3; O czym dofyć znácznie Páweł do Gálátow/ á ielzczę znáczniey Pifarz listu do Hebreow pokázuie *CzechRozm* 91, 34v, 35v, 45, 51, 52 [3 r.] (20); *CzechEp* 24, 25, 115, 194, 257 (14); *NiemObr* 68, 70, 84; *LatHar* 379; List do Zydow ieft włafny Páwłá S. *WujNT* 753 *marg*, 516, 751 [2 r.], 751 *żp*, 752, 753 [2 r.], Zzzzz4.

»list (Pawła świętego) do Kolos(s)ensow (a. Kolossan, a. Koloseńskich, a. Koloseńczykow)« = *beati Pauli apostoli epistula ad Colossenses Vulg* (8): *Leop* YY4v; *BibRadz* *7v; *KuczbKat* 310; *CzechEp* 410; iedno ielzczę tylko mieyfce/ z listu do Kolośenłkich 1. rozdziale przypomnę. *NiemObr* 87; *WujNT* 669, 693, 694.

»list ([który]) (Pawła (świętego) apostoła) do Koryntow (a. Koryntyjan, a. Koryntczykow)« = *beati Pauli, apostoli epistula ad Corinthios Vulg* [szyk 36 : 2] (38): *KromRozm II x4v*; *KrowObr* 202; *Leop* YY4v; *BibRadz* *7v [2 r.]; *RejPos* 1, 94; *BiałKat* 178v, 201; *RejPosWstaw* [143³]v; List Páwłá Apołtołá do Korynthian pierwłzy. *BudNT* 12, *przedm* b2v, b4, b4v, c, c5v; *CzechRozm* 267v, 268v; *CzechEp* 410; Mieyfce z listu pierwłzego do Koryntow w 12. rozdziale nie do tey rzeczy [...] nie należy *NiemObr* 45, 30, 33, 39, 40, 42 (10); *LatHar* 285; *WujNT* 513 [2 r.], 576 [3 r.], 577, 622, 623.

»list (Pawła (świętego a. apostoła)) do Rzymian(ow)« = *sancti Pauli apostoli ad Romanos epistula PolAnt*; *beati Pauli apostoli epistula ad Romanos Vulg* [szyk 31 : 1] (32): *KromRozm II ł3v*; *Leop* NN6, YY4v [5 r.], AAA2; *BibRadz* *7v, II 88 *żp*; *BudNT* h3v; *CzechRozm* 207v, 259; *SkarJedn* 97; *NiemObr* 115; *ReszList* 178; Páweł S. list do Rzymian pifze z Korynthu. *WujNT* 514, *przedm* 13, s. 519 [3 r.], 520 *marg*, 521, 522 (16).

»list (świętego Pawła (apostoła) a. Pawłow) do Tesaloniczan (a. Tesalonicensow, a. Tesaloniceskich, a. Tesalończykow)« [w tym: który (14)] = *beati Pauli apostoli epistula ad Thessalonicenses Vulg* [szyk 15 : 2] (17); *KromRozm II* g3; *Leop QQ5v*; *BibRadz *7v* [2 r.]; *RejPosWstaw* [21³]; *BiałKaz D3v*; *BudNT przedm c4*; *CzechRozm 202*; *NiemObr 76* [2 r.], 77; Z Atheny przyłzedł do Koryntu/ [...] y ftamtąd list pierwszy do Theffáloniczán piłał. *WujNT 513, 513, 703, 704, 712, 713.*

«list ([który]) (świętego Pawła apostoła) do Tymoteusza« = *beati Pauli apostoli epistula ad Timotheum Vulg* (18); *Leop RR2, BBB3* [2 r.]; *BibRadz *7v* [2 r.]; *KuczKat 410*; *RejPosRozpr c2v*; *BudNT przedm b8, k. Kk3*; Co z fámej iedney káp: 2. listu wtorego do Timotheużá poznác możelz. *CzechRozm 198v*; *SkarJedn 109*; *ReszHoz 114*; *WujNT 513, 514, 719, 720, 733, 734.*

»list (Pawła świętego) do Tyt(us)a« = *beati Pauli apostoli epistula ad Titum Vulg* (5); *BibRadz *7v*; A w liście do Tythużá rofkázuie áby w káżdym mieyfcie poftánowieni byli Stárłzy *RejPosRozpr c3*; *WujNT 513, 742, 743.*

»list ([który]) Piotra (świętego a. apostoła); list(y) Piotra świętego; list Piotrow« = *beati Petri apostoli epistula Vulg* (9; 5; 1); *KromRozm III F2*; *BibRadz *7v* [2 r.]; *WujJud 28*; *WujJudConf 22v*; *BudNT przedm d2v*; *CzechEp 317*; ále w liście Piotrowym po proftu rozumieć mamy/ iż Piotr z Bábilonu [...] list fwoy piłał. *NiemObr 52, 52, 53*; *WujNT przedm 13, s. 796, 797, 808, 832.*

»list(y) powszechny(-e), obecne« = *siedem listów, zwanych inaczej katolickimi, autorstwa apostołów: Jakuba, Piotra, Jana i Judy* (9 : 1); *WujJud 97*; dla te⁸⁰/ że w Słowieńfkich księgách po dzieiach Apoftolfkich drzewiey listy obecne ftoią *BudNT d3*; *CzechEp 60, 317*; inne drugich Apoftolów zowią fię listy powfzechnemi. *WujNT 516, przedm 30, s. 516 marg, 785, 815, Zzzzz4.*

Szeregi: »Dzieje (Apostolskie), (i) Listy (Apostolskie)« [szyk 2 : 1] (3): iáko fie to wfzyftkimi listy Apoftolfkimi/ y ich też Dzieiámi pokázác może *CzechRozm 259*; *CzechEp 24*; *WujNT przedm 26.*

»listy i ewanjelija« (1): Przedfię ielzcie wpísmie Apoftolfkim/ to ielt y wliściefch y w Ewániefiach Słowieńfkich ná Moskwie Drukowaných [...] ielt wiele y omyłek y przyład. *BudNT przedm c6.*

»(nie tylko) listy, (a, ale, i, abo) pisanie (a. pismo)« [szyk 5 : 1] (6): *SeklWyzn f4*; *KromRozm II d4v, o2*; *CzechRozm 97*; Pawłá S. piłanie y listy prawie iego [św. Chryzostoma] żywotem y kochánim były *SkarŻyw 87*; *WujNT 519.*

ββ. *Część Apokalipsy św. Jana (rozdziały 1–3), tzw. listy do siedmiu kościołów, według ówczesnej interpretacji przekazane św. Janowi przez Chrystusa* (8) : Duch fwięty tu do Ianá wfkázuie/ áby do nas piłał ty łowá (*marg*) List datá z niebá. (–) *RejAp 123v, 123v, Eev*; ná początku káżdego listu/ częścią chwali y záleca te do ktorych piłze *WujNT 837.*

list czyj (2): A iż to łczyra prawda ielt/ łá na to iáfne listy Syna bożego *SeklWyzn f4. Cf list czyj do kogo.*

list czyj do kogo (1): Pierwłza część [...] ma w łobie siedm listow Chriřtá Páná iuż wvielbionego/ do siedmi kościołow w Azyey *WujNT 837.*

Zwroty: »na liście pisać« (1): Coż nam ná tym liście piłze? *RejAp 123v.*

»listy [do kogo] posyłać« (1): iż przez Ianá S. Ewángeliftę Duch Boży do siedmi Biřkupow iey [Azyej] ofobne listy y Proctwá pofyłał. *PowodPr 31.*

β. *Skierowany do przypadkowego adresata (najczęściej znalazcy) (20)* : bill nayachan przez nyekthore polyaky [...] y thamze yefth vřamban. Za thą krzywda wyefchall lyfthi, kthorimy łzyą oznaymował bicz odpowedykyem thich tho polyakow *LibMal* 1553/176v; *HistRzym* 16v [2 r.], 32, 125 [4 r.]; Wiele tych cudzoziemców/ co lifty łtrzelaią/ Ktorzy z nieprzyjacielem/ tąyną łmowę máią. *BielSat* N [*idem BielSjem*]; *BielSpr* 46v, 72v; *BielSjem* 36.

list na co (1): Lifty ná opátrzenie. *BielSpr* 46v *marg.*

Fraza: »w liście stoi pisano« (1): náłazł [!] lífth w ręce y przeczedł gi/ á gdyż poznał że ma Złoto pod głową/ rzekł: Bierzę tho ná łwe zdrowie że ne [!] tylko ieden tyfiąc iákoż wtim to liście łtoi pińano/ ábych nápożreb náłožył/ ále obá thyfiącá chcę iey ná pożreb náłožyc *HistRzym* 16v.

Zwroty: »list (na)писаć; list napisany« (3; 1): *LibMal* 1553/176v; kazał grob otworzyć y náłazł lifty nápińane tymi łłowy: To iefł gorfzy ze w łzech ludzi/ co vmárłe w grobie budzi. *BielKron* 10v; *HistRzym* 16, 32.

»na liście pisać, jest napisany« (1 : 1): náydowano wiele liftow w iego wołfće y przynořzono mu ie/ ná kthorych pińano/ Kto mi głowę Eumeneřowę przynieřie/ będzie známieniće dárowan. *BielSpr* 46v; otworzył grob: y náłazł w iego ręku on łwoy zapis/ ná którym iuř było łwieże pińmo ręką onego vmárłego pińane wty łłowá: [...] Záplácon mi iefł dług/ ktory iefł náтым liście/ twoią ręką nápińany *SkarŻyw* 102.

b. *Pismo urzędowe; dokument mający moc prawną (rozkaz, rozporządzenie, postanowienia władzy prawodawczej (świeckiej lub duchownej); przywilej, zezwolenie, upoważnienie, zaświadczenie, kwit, umowa itp.) (1424)* : kthorym lysthem vmoczował był wyano theyetho [!] margorzaczye *ZapWar* 1527 nr 2361, 1506 nr 2024 [2 r.], 1508 nr 2040, 1527 nr 2361, 1531 nr 2370; *ListRzeż* w. 19; *MetrKor* 34/134, 135, 38/321 [2 r.], 40/824; *BierEz* A4, F; *LibLeg* 6/117 [2 r.], 118v, 7/10, 31, 32v (18); *ComCrac* 13 [2 r.], 15v; *RejKup* d3, P, t7, t7v [2 r.], t8 [2 r.] (17); *LibMal* 1553/177v [2 r.]; *Diar* 36; (*nagł*) O Lińciech. (–) Lińt/ iefł pińanie Vřzędowe ku wywiedźzeniu á potwierdzeniu iákiey Spráwy vczynione. *GroicPorz* y2v, y2v, y3 [2 r.], y3v, oo2v [3 r.]; *Leop* 3.*Mach* 7/8; *UstPraw* A3, D3, F2v, Hv [3 r.], H2 [2 r.], I2 [2 r.], I2v; *RejZwierz* 100v [2 r.]; *BibRadz Esth* 16/18, 19, 1.*Mach* 10/7; *BielKron* 197, 232, 337v, 370, 378, 393v; *KochSat* A3v; *HistRzym* 73v; iź ma táki lińt z Rzymá iź by y diablá ziadł tedy ma moc rozgrzeřyc. *RejZwierz* 27v, 197v [2 r.]; *BudBib Esth* 3/14, 9/26; *HistHel* Dv; *SkarJedn* 117, 120, 268, 292, 293 [2 r.]; *SkarŻyw* 102; *CzechEp* 400 [2 r.]; *NiemObr* 153; *ZapKóścier* 1585/57; *StryjKron* 340; *PaprUp* C3; *ActReg* 51, 138; *Calep* 181b, 406b; *LatHar* 326; Iefłi kto fałż lińtóm záda. *SarnStat* 327; A ten lińt potwierdźił Król Kázimiérz ná wieczné czáfy *SarnStat* 967; A iź około wykłádu przywileiá Alexándrowégo [...] między niemi rózne rozumienie było/ wzięli przed fię wřzytki Artykuły tego to lińtu: ktory lińt ták łie ma łam w łobie *SarnStat* 1005; áby przy Koronáciiey nowego Króla naprzód poprzyřiężoné zaráz y confirmowané były ná iednym lińcie [...] Prává y wolnořci Poddánych wřzyłtkich *SarnStat* 1012, 14, 84, 85, 93 [2 r.], 94 [4 r.] (124); Nie tobie ten lińt łłuzý bráćie co go nořiłz: Y nie łłufźnie iáłmuźny ná to pińmo prořiłz. *KlonWor* 54, 53 [2 r.], 54 [2 r.].

list czego [= *co zawierający, z czym*] (71): *ListRzeż* w. 26; *MetrKor* 61/224v; Lifty wykupná Kroleřtwá/ iáko máią być opátrzone. *UstPraw* Hv; *BielKron* 115, 225, 227, 385; od tego czáfu gdy ten

lift kłáwty tey moiey przedzcćicie/ fkázuie áby táki fwoię doftoyność ftrácił. *SkarJedn* 132, A*, A*v, 131, 266, 269 (12); *SkarŻyw* 90; PIECZĘCI ZAWIESZONE v liftu wieczného Pokoioi. *SarnStat* 1115, 240, 256, 339 *marg*, 344, 365 *marg* (22). Cf »napominać listem napomnienia«, *Wyrażenia, Zestawienia*.

list do kogo [w tym: dawać, pisać, posłać (75)] (93): *LibLeg* 11/182v, 184v, 185; Y prosił go o lifthy do Dámáfzku do boźnic/ iż gđzieby niektore znalazł tey fekty/ [...] áby ie powiázawfzy przywiódł do Ieruzálem. *BibRadz Act* 9/2; *BielKron* 378; *SkarŻyw* 81, 518; *ActReg* 132, 143v, 172; *WujNT Act* 9/2; *SarnStat* 775. Cf *list od kogo*, »list dawać«, »list pisać«, »list posłać«.

list od kogo [w tymi od kogo do kogo (9); dawać, pisać, posłać (23)] (41): *LibLeg* 6/117, 11/155v, 185v, 186; *RejKup* t7v; *Leop Act* 22/5; Zebracy máią mieć lifty od pánów dziedzicznych ábo od fwych plebanow z kąd fą *UstPraw* I4; A gdy ią [dziewkę żydowską] wiodą ku ślubu dwie iey przyrodzone/ [...] on będzie ftał ná Kobiercu fpiewáiac/ dádzą mu lifth od niey y oney od niego. *BielKron* 465, 210, 225, 326, 436, 459, 459v; *RejPos* 317v; *RejZwierc* 27v; *SkarŻyw* 81, 180, 212; *GórnRozm* G2; *WujNT Act* 22/5; *SarnStat* 200, 575, 660, 919, 920, 976, 1124; *SkarKaz* 418a. Cf »list dawać«, »list pisać«, »list posłać«, »list od sądu«.

list od czego (1): Ma [poborca] lift od męki od winy *RejZwierc* 234.

list około czego (4): *BibRadz Esth* 9/29; *BudBib Esth* 9/29; A lifty około tego féymiku Zatorfkiego máią byđz pofyláné álbo do Kráková álbo do Oświećimiá. *SarnStat* 33 [idem] 1219.

listy z czego = kopia, wyciąg (5): O liściech z kfyąg zyemskich. *UstPraw* H2, H2v; *SarnStat* 321, 745, 748.

listy ku czemu (3): Dopuścił mu krol Artáxerfes [...] ná czás od fiebie wynidź z dobrą pomocą y dáry/ y lifty ku pomocy do wfzytkich kráin fwego páńftwá. *BielKron* 96v; *SarnStat* 518, 927.

listy ku komu (4): *LibLeg* 11/83v; v ktorých y lifty wziáwfy ku bráćiey do Dámáfzku iechałem/ ábym wiodł y tám będące wiázáne do Ierozalemá *BudNT Act* 22/5. Cf »dawać list«, »posłać list«.

list na co (83): jako mnye sgynal lysth za szrzednya pyeczeczyą na dzyerszavą moya na zaborowo *ZapWar* 1529 nr 2537, 1529 nr 2475, 1531 nr 2370, 1542 nr 2559; *LibLeg* 7/11v [2 r.], 10/71, 11/28; *MetrKor* 61/224v; *Diar* 81; *RejWiz* 159v, 183v; *UstPraw* Ev, Hv [3 r.], H2v; *OrzRozm* S2; *BielKron* 186v, 193, 212, 325, 326, 362v, 371; *BudBib* 3.Esdr 4/49; *ZapKościer* 1585/57; *Paprup* C3, I3; List Krolewski na Kraiedztwo Piotrowi Opalinskiemu *ActReg* 119, 64, 104 [2 r.]; OKazáli Wiśliczanie lift Królá Kázimierzá [...] ná fklad Soli w mieście ich. *SarnStat* 981, 9, 94, 103, 240 [2 r.], 261 (38). Cf »list na cło«, »list na dożywocie«, »list na granice«, »list na wieczność«.

list na kogo [= do przedstawienia komu, zezwalający komu na co] (6): zmyflił fobie wypráwę woienną przeciw Lithwie [...] ná ktorą wypráwił fobie od oycá Papieżá lift ná krzyżaki. *BielKron* 365v, 362 [2 r.]. Cf *list na kogo przeciw komu*.

listy na kogo [= przeciw komu] (1): *Mącz* 24b cf »Uryjaszowe listy«.

list na kogo przeciw komu (3): Tegoż teź czáfu ná Krzyżaki Papież dáł lifty przeciw Turkowi *BielKron* 394, 394, 394v.

list o kogo, o co (2): O zone y o fini zebi bily wolno przepvfczony do pana woyewodi Krol ye⁸⁰ M pyffal lyfth do Krolowey yey M. wangierskiej *LibLeg* 10/64v; *UstPraw* A3.

list o czym (9): *BielKron* 234v; iáko íspráwiwízy Bibliotekę zniósł do niey pífmá/ o kroloch y o prorocech [...]/ przytym lífty krolewkie/ o nádaniu vpominkow. *BudBib* 2.*Mach* 2/13; *ModrzBaz* 107; *SarnStat* 40, 1027, 1074, 1081 *marg*, 1098. Cf »list o sejmie«.

list o co a. o czym (1): O Koncilium Papież rospífał lífty *BielKron* 220.

list za czym [= *potwierdzający co*] (1): ktho Bądzye mocz szobyie lysth za swoya skodą v ítarosth wyprawycz granycznych *MetrKor* 34/135.

list czyj [= *przez kogo dany*] [*w tym: pron poss* (177), *G sb i pron* (85), *ai poss* (84); *nasz albo starosty itp.* (8)] (339): gdzie thatho margorzatha myala wyano oth maza szwego przerzeczonego nyegdy badaczego yakvba lysthem xyazaczym vmoczowane *ZapWar* 1532 nr 2415, 1508 nr 2040, 1509 nr 2061, 1513 nr 2063, 1527 nr 2361, 1528 nr 2457, 1549 nr 2662, 1550 nr 2676; *MetrKor* 34/134, 134v [3 r.], 37/2, 40/812, 820 (11); *BierEz* F2v; kiedy się sladem traphi byefzecz za swą sgubą thedy [...] za granyczą nyma yszcz przes lysthv stharoóczynego *LibLeg* 6/118v, 6/77v [2 r.], 80, 117, 118v, 157 (59); *ComCrac* 14, 15v, 18; *Diar* 21; *GroicPorz* v; *KrowObr* 79v; *Leop* 3.*Mach* 3/22, 7/1; *UstPraw* A3 [2 r.], H2, I, 12v [2 r.]; *RejZwierz* 100v; *BibRadz* 2.*Esdr* 2/9, 1.*Mach* 1/46; *OrzRozm* P2; wízákże Krol Wacław pierwszy nie dawno tho líftem swoim przyczynił iż [...] Ráda ma być wybieraná od Woiewody *BielKron* 370v, 71, 115v, 262, 305v, [332²], 338 *marg*, 390v; *RejAp* 113v, 123v, 196, 196v; *HistRzym* 73v, 74v [2 r.], 75; *BudBib* 2.*Esdr* 2/9, 1.*Mach* 1/46, 2.*Mach* 2/13; *SkarJedn* 118, 196, 211; *SkarŻyw* 206, 319, 389 [2 r.], 390, 391, 462, 517; *StryjKron* 612; *ZapKościer* 1582/33, 1584/66v; *PaprUp* B3, Lv; *ActReg* 43, 104, 119, 132, 133, 143, 172; Cło iefli nie wyráznie ná liściách Królewskich będzie nápiáno, Práwu Królewskiemu iefł záchowano. *SarnStat* 398; choćby który pod trwoę y ruźenié był wzdan/ á potym ná wtórym y dálzym roku po odpráwieniu potrzeby pokazał líftem Hetmáńskim/ iż ná ten czas był ná połudze Rzeczypołpolitey y náłzey/ ma zátym od wzdánia bydź wolnym *SarnStat* 433; który líft Podkomorzégo przez powoda przyniešiony fád ziemfki do ksiąg ziemfkich ma wwiešć *SarnStat* 459; VKazáli líft Węgierfkiey y Polfkiéy Królowey/ Roku 1372. ná íkład w Krakowie *SarnStat* 960, 54, 81, 83, 94 [3 r.], 164 (113) Cf *Zwroty*, *Wyrażenia*, *Zestawienia*, *Wyrażenia przyimkowe*.

list czyj [= *do kogo należący*] [*w tym: G sb i pron* (16), *pron poss* (13), *ai poss* (3); *nasz i zakonu naszego* (1)] (31): *ZapWar* 1527 nr 2361, 2376; Gdzies twoie Lyfty nieboze. Czos ie tam drogo kupowal *RejKup* H; *Diar* 27; *GroicPorz* f; [*pruski mistrz*] pošłał takież swoie pošty żáluiać fie ná krolá Polfkiego iż mu wydziera Pomorką ziemię/ ktorą kupili Krzyżacy v Márgrábiow/ iáko iego líft omawia. *BielKron* 370v; *BudBib* Is 50/1; *Calep* 1043b; ktobykolwiek był należion/ co fie z lífty fwémi Exequuciiéy podległémi vtaíl/ [...] iuż dobrá tákié pušćić będzie powinien. *SarnStat* 1130, 91, 101, 234, 287, 327 (23).

list czyj [= *dla kogo*] (1): O liściach sierot pozwánych. *UstPraw* H3v.

Ze zdaniem przydawkowym [*w tym: aby* (62), *że(by)* (12), *iż* (12), *jako* (3)] (89): *BierEz* F2v; Steczkowycz dowyedziawschi sye tego wiprawyl lyft v Krola ye⁸⁰ M. ze mv zyeczia zahamowaly nyemczi. *LibLeg* 11/95, 6/117, 7/100, 11/184v, 185; *UstPraw* G3v; Máia lífty niektorzy fnich Celárzá Zygmuntá/ áby byli wolni w kráinách Krzešciáńskich *BielKron* 262; Dla czego Krol Polfki

rużył wżytkę flächtę Polfką przez lifty/ áby fie do Lwowá ściągáli *BielKron* 423v, 362, 370, 385v; *SkarŻyw* 81, 180, 212; *StryjKron* 502; *SarnStat* 12, 200, 966, 967, 981, 1050, 1178. Cf *Zwroty*.

W formułach stylu kancelaryjnego [w tym: przez niniejszy list (37), (tym) niniejszym listem (26), tym naszym listem (23), za świadectwem tego (a. niniejszego) listu (9), przez ten (nasz) list (4), mocą terażniejszego listu (3), tym to listem (2), terażniejszym listem (1), za świadectwem niniejszych naszych listów (1)] (141): *MetrKor* 34/133, 135v, 61/222v; Zmyśliwży rzecz list nápifał: Iákoby Náktánáb wyznał/ Iz v Ligurgá wypożyczał. Sto tyśiac złotych Rábłkiego/ Aż do czáfu podobnego: Ná który ie dáć ślubuie/ Tym się listem obwięzuie. *BierEz* G3; *ZapWar* 1537 nr 2494 [3 r.]; Oznamuym y yawno czynim them nafchim listem kto nan wezrzy albo cztancz y vsliŃchi dzilieyschim y napotim badacziin komu badzie potrzeba thego wyedziecz, Iz *LibLeg* 6/77v, 6/77v, 80, 158, 158v, 10/55v, 11/19; Ia Malgorzata wáSORfka swáŃzor przeŃwýŃzkem wokowa wyŃznawam tym nyneyŃzym listem moym y koŃzdemu wobecz [...]; yŃz *ZapKoŃcier* 1584/66v; *PapUp* Lv; *ActReg* 76; w imię Boże przez ninieyŃzy list/ dáliŃmy y pozwoliliŃmy iemu moc wŃzytki Woźnégo vrzędy [...] ŃlufŃnie exequowác. [...] Ná którey rzeczy Ńwiadectwo ten ninieyŃzy list pod pieczęcią náŃzą dáliŃmy. *SarnStat* 573-4; Tenże będzie powinien/ y ninieyŃzym listem fie obowięzuie z kmiećmi w téyże wŃi mieŃzkáiącemi v Akt Duchownych [...] Ńtánác *SarnStat* 1251, 8, 10, 11, 13 [2 r.], 54 (124).

W połączeniach szeregowych (62): *MetrKor* 40/817; *ZapWar* 1542 nr 2559; *ComCrac* 13; GrzeŃá ci ktorzy Ńie Ńpuczaiá nalifiti/ odpuŃti albo miłofciwe lato *SeklKat* R, D4v, M2 [2 r.], M2v [2 r.]; *RejKup* g5v, k8, q8v; *GroicPorz* f2, v, aa; *OrzRozm* E4; *Mqcz* 89c, 401a, 423a; *RejAp* 80, 112v; *PapUp* L; Y záchowamy wŃyŃŃkié obyvátele Ziem przerzeczonych we wŃyŃŃkich [...] PráwiéŃh/ PrzywileiáŃh/ LiŃtáŃh/ wolnoŃciáŃh y pręrogátywáŃh *SarnStat* 1041; záwŃzdy przedtym to było záchowano: iz Cyrográphy y Lifty/ álbo Zapify/ RękoiemŃtwa/ ktoré ieden drugiému czyniŃ/ byŃy wielkiéy mocy *SarnStat* 1217; Gdzie ŃtánáwŃzy PoŃłowie od miaŃł kładŃi práwa/ lifty/ y przywileie Ńwé/ profŃząc ná abyŃmy ie przy ich liŃciéŃh/ práwiéŃh/ y przywileiáŃh/ iáko ná ine rzeczy/ ták y ná Ńkłády otrzymáné y nádáné [zachowali] *SarnStat* 1229, 12 [4 r.], 13, 51, 54, 101 (38). Cf *Wyrażenie przyimkowe*.

W przeciwstawieniu: »ustnie albo listem« (1): then komuby yego krolyewska myłofcz wŃthnye, albo lyŃthem szwym krolyewŃkym poruczycz raczył *MetrKor* 37/2.

W porównaniu (1): Sá nam [*Pisma Ńwięte*] iáko mocny przywiley a práwie iáko list żelázny ná ono przimierze *BibRadz* *3v.

W charakterystycznych połączeniach: czytany (przeczion) list (3), dawnej daty (dawny) (2), dowodny, egzekucyi podległy, fałszywy (sfalszowany) (7), inserowany (8), łaciński, niczemny (2), niemiecki, niesłuszny, nieważny, obaczony, obwołan, odprawowany, odsądzony, odzierżany, oglądany (2), opatrzony (2), pewny (3), podejrzany (12) położon, poprzysiężony, przyjęty (2), przyniesiony, rewidowany, skażon(y) (3), stary (9), stracony (2), surowy, tajemny, ubezpieczony, umocnion(y) (3), utwierdzony (potwierdzony) (4), wykładany (2), wzięty, zastarzały, zatajony (3), zwyczajny; list(y) dóbr nieruchomych, elekcyjej, klátwy (3), konfirmacyjej (4), munimentow (3), oprawy (2), poczciwego zachowania, (wiecznego) pokoju (2), prawa, przezyskow (2), przyrzeczenia, unijej (3), wcielenia, wykupna, wywołania, zeznania (2), zgody (4), zjednoczenia (3); branie listu, czytanie, data (2), dowod (2), kładzenie (3), moc (3), obrona, obwołanie, obyczaj, odnawianie (odnowienie) (2),

odprawa (2), początek, położenie (2), publikacja (2), rewidowanie (2), rewizja (2), sądzenie (4), stracenie (2), szacunek, świadectwo (10), wina, wykład (2), wzięcie, zamknięcie (2), zatajenie (2), zgubienie; podatek od listu; listu dowodzić (2); z listow złupić; listowi fałsz zadać (4); pieczęć listowi ((k)u) listu przyłożyć (2), przywiesić (zawiesić, zawieszona) (21); list (po)brać (odebrać) (6), czytać ((prze)czcić, przeczyść) (8) (wy)dać (3), dzierżyć (4), kazić, kłaść (5), (z)łamać (3), (przy)nieść (10), obwołać, odmieniać (2), odnawiać (2), odprawić (odprawować, wyprawić) (7), oglądać (3), otrzymać (3), płacić (3), podnosić (podnieść) (2), położyć, potwierdzić (potwierdzać, utwierdzić, utwierdzać) (13), przyjąć, publikować, rewidować, rewokować (2), sądzić, słyszeć, stracić (8), umacniać, upewnić, wnosić do sądu (3), do ksiąg wwozić (wwieść) (3), wykladać, wziąć (27), zgubić; da(wa)ć na list (9), dostać, pożyczać (4); dowód na list (2), potwierdzenie; wejrzeć w list; listem dać znać, dowieść (dowodzić, wywieść (się), wywodzić) (10), iścić, jawno czynić (4), kazić (2), naznaczać, obiec(ow)ać (10), obronić się, obowiązywać (się) (obowiązać się) (7), odnawiać (odnowić) (2), opatrzyć (2), oznaczyć (2), oznajmować (oznajmić) (23), postanawiać, potwierdzać (poćwierdzić, twirdzić, utwierdzić) (8), przekazywać, przyznawać, psować (7), rozrządzać, szczyć, skazać, świadczyć, umacniać (mocno czynić, umocować) (4), upewnić (3), ustawiać (2), warować (3), wiadomość czynić, wyswobodzić (2), wyświadczać, wywołać, wyznawać, zapisywać się, zasadzać; listem opowiedziany, oznajmiony, potwierdzony (utwierdzony) (5), przepieczony, przymuszony, umocniony, wezwany; z listem zataić się (utaić się) (2); na liście konfirmujemy, poprzysiężony (2); na liście pokazać, wydać, wziąć, zawiesić pieczęć; na liście, w liście stoi (3); w liście było; z listu się pokazuje; wedle słow listu.

Fraza: »list przy(j)dzie (a. wychodzi, a. wyszedł)« [szyk zmienny] (7): *RejPos* 114v; *SkarŻyw* 389; *ActReg* 104; o czym [= o wolnym przejeździe] ołobny list od nas wyfzedł [literae emanaverunt *JanStat* 878]. *SarnStat* 1098, 183, 219, 1018.

Zwroty: »dać na się listy« = zobowiązać się, gwarantować [szyk zmienny] (3): *BielKron* 362; *StryjKron* 502; Po którę y to przysiędze nálezey/ daliśmy listy ná się wżytkim poddánym nálezym [obligavimus nos literis nostris, omnibus subditis nostris datis *JanPrzyw* 53]: Iż gdzieby pan Bóg z tego światá Królá I⁸⁰ M. Oycá nálezego wziąć był raczył/ niepiérwéy poddáni nálezey winniby nam mieli bydz połfułzeńtvo: áliżbyfmy wżem wobec wżytkié listy y przywileie [...] vtwierdzili *SarnStat* 12.

»list da(wa)ć (a. wydawać, a. rozdać, a. nadawać); list (jest (a. ma być) itp) da(wa)n(y) (a. wyda(wa)ny, a. nadany); wydanie listu; dać, dan listem« [w tym: do kogo (18), od kogo (7), od kogo do kogo (2), ku komu (1); ze zdaniem przydawkowym (25)] = dare libellum *PolAnt*, *Vulg*; epistolas dare *PolAnt*; scribere *Vulg*; literas concedere a. dare a. extradere *JanStat*; literae concessae a. datae *JanPrzyw*, *JanStat* [szyk zmienny] (117; 60; 1; 1 : 1): Abowie^m ktorego Rzemiofło opułfca, themu żaden list niema bycz dan. *ListRzeż w.* 30; *MetrKor* 34/135v, 61/224v [2 r.]; *LibLeg* 6/77v, 158v, 7/10 [2 r.], 10v, 11 [2 r.] (36); *ComCrac* 18; *RejKup P*; *KromRozm II* 13v; *Diar* 44; *GroicPorz* h4v; *RejWiz* 183v; *UstPraw* A3, A4v, Hv, H2 [3 r.], H2v; *LeszczRzecz* A3; *BibRadz* 2.*Esdr* 2/7, 8, *Ier* 3/8, 3.*Esdr* 6/17v; *OrzRozm* S2; *BielKron* 44v, 96v, 143, 193v, 207 (21); *RejPos* 282v; *BielSpr* 37v; *RejPosWstaw* [110³]; *BudBib* 2.*Esdr* 2/7, 8, I 467c marg, 3.*Esdr* 4/49, 6/17; *CzechRozm* 96; *SkarŻyw* 242, 517; iż połtronne Xiążętá/ połtronni Krolowie/ ławią Koronę Polfką/ iákoby tu siłá piéniedzy/ siłá listow

ná tę *electiq* rozdáć miedzy ludzie mieli *GórnRozm* A2v; *Paprup* C3, I3; *ActReg* 64, 104; *WujNT Matth* 5/32, 19/7; *SarnStat* 12, 13, 40, 54, 86 (82).

»listem kwitować« [szyk zmienny] (3): A gdy sie zapłátá sftánie/ Książdz Bifkup [...] zá každym zápláceniem będzie quitował doftátecznými listy Miłtrzá [*quitabit sufficientibus Literis Magistrum JanStat* 856] *SarnStat* 1079, 353, 893.

»napominać (a. upominać), (ma być) napomnion listem (napomnienia)« [szyk zmienny] (2 : 2): *LibLeg* 8/132v; máią bydź nápómnieni náłzými Listy [*avisandi nostris literis JanStat* 300]/ áby dofyć czynili vrzędóm fwym. *SarnStat* 482, 40, 209.

»obesłać [kogo] przez listy« (2): Olbrácht obefłal wšytki poddáne przez listy/ [...] áby sie wšyfcy nágotowáli do Wálach *BielKron* 398v, 419.

»listy [I], przez listy obwieścić; obwieszczenie listami« (1 : 1; 1): *BielKron* 217v; Obwieszczenie oftátními listými wići, iefli sie nie ftáwiá ná czás zámierzony, dobrá tráćá. *SarnStat* 446, 1213.

»list oddać (a. dać) [= wręczyć, okazać], (ma być) oddan(y)« = *dare epistolas PolAnt; oblatae literae JanStat* [szyk zmienny] (15 : 2); *BierEz* F2v; *LibLeg* 7/8v, 10v, 31, 11/135, 151v (11); *BibRadz* 2.*Esdr* 2/9; *BudBib* 2.*Esdr* 2/9; to opátrzywšy/ iz Miłtrz y Zakon té poddáne [...] vprzešpieczy o gárdłá y máiętności ich: iákóz o tákowym vprzešpieczeniu przez Miłtrzá y Zakon w święto Gromnic blyško przyšłé ma bydź obwárowano/ y ná Zamku Ráciážu ten List vprzešpieczenia ma bydź oddan [*debet ... Litera assecurationis praesentari JanStat* 857]. *SarnStat* 1080, 176, 974.

»w liście, na liście opis(ow)ać (a. (na)pisać, a. przypisać itp.); w liście, na liście, w list (jest) opisan(y) (a. napisan(y), a. w(y)pisan(y), a. spisany); listem jest opisan, opisowanie; (o)pisanie listu; na liście napisanie; list opisuje« = *scribere in epistula Vulg* [szyk zmienny] (8 : 6; 12 : 8 : 1; 3 : 1; 6; 1; 1): *ZapWar* 1527 nr 2361, 1529 nr 2537; Takyez abi bilo dierzano na obie stronye tho czo okolo czynyenia sprawiedlywofczi wynfchim liśczie opifano, tho wfcithko wyłfchey opifano *LibLeg* 6/79, 6/160, 7/8v, 11v, 10/66v, 97, 122, 11/83v; *MetrKor* 59/75v; *ComCrac* 17v; *Leop Esth* 9/20, 2.*Reg* 11/15, 3.*Mach* 3/22; *BielKron* 235v; *RejPos* 193; obiecuiemy dáć náukę Káncelláriiéy: áby tym Séymóm mieyfcá flufzné y czás ná liścíech opifowála [*literis praescribant JanStat* 116] *SarnStat* 31; ná których liścíech to było nápiáno [*in quibus literis continebatur JanStat* 44]: iz mieli mieć ná każdy tydzień kopę grofzy *SarnStat* 378, 36, 39, 204, 343, 398 (30).

»list pisac (a. napisac, a. rozpis(ow)ac); list (jest) (na)pisan(y) (a. opisan(y)); listu pisanie« [*w tym: do kogo (29), od kogo do kogo (1); ze zdaniem przydawkowym (17)*] = *scribere epistulam Vulg, PolAnt* [szyk zmienny] (48; 19; 1); *MetrKor* 34/135v; *BierEz* F2v [2 r.]; yz yeft [*cesarz turecki*] w Conftantinopoliv y pyfcze lyfti po wfym swym zyemiam [...] abi byly pogotowyv na wojne *LibLeg* 11/61v, 7/11, 10/58, 59, 60v, 64v (19); Piłarz kthoryby nápiłal nieflufzny Zapis albo List/ rękę tráći/ ktorą go nápiłal *GroicPorz* d4v, cv, bb3v, cc, cc2; *KrowObr* 232v [2 r.], 234v; *Leop* 2.*Reg* 11/14, 3.*Mach* 6/34, *Mar* 10/4; *BielKron* 77, 83v, 85v, 114v, 115v (11); *HistRzym* 73v; *RejZwierc* 197v; *BudBib* 3.*Esdr* 4/47, 48; *HistHel* Dv; *SkarJedn* 131, 268; *SkarŻyw* 528; *CzechEp* 42, 388; *NiemObr* 131; *ActReg* 6, 130; *WujNT Mar* 10/4; Tézełmy Dignitarzom [...] tegóz Powiátu rokzáli/ [...] áby sie przed nas wedle opifánych listów czáfu y mieyfcá fwégo vkzáli *SarnStat* 1042, 219, 960, 1005, 1061, 1062 (9); *KlonWor* 54.

»przez list pisać« (1): przislaly do nyego panowie waschi [...] czlowieka [...] y przes lyfth do niego pyssaly czobikolwiek ten poffel nasch wam slowem mowyl zebifczie temv wyerzily *LibLeg* 11/84v.

»listy podpis(ow)ac; listy (maja być) podpisane; podpisowac się, podpisy na liściech« = *litteras subscribere JanStat* [szyk zmienny] (9; 2; 2 : 2): *UstPraw* C2v; *BielKron* 215v; *RejAp* 196, Dd3v; ktore to wyzey opisane rzeczy obiecuię y przyrzekam ze mocnie y nienaruszanie zdzierzane będą. Kulepszemu swiadectwu rękam swą ten List podpisał *ActReg* 76; *SarnStat* 344, 563 [2 r.], 766 [3 r.], 1064, 1108, 1193, 1218.

»listem swym (a. naszym) poruczyć (a. poruczać)« [szyk zmienny] (4): a thego slyvbu nyemam profzen bycz [...], afzby mya then przepuczyl [...], komuby tho yego krolyewfka mylofcz lyfthem fzwym krolyewfky m dołthatecznye poruczycz raczyl *MetrKor* 37/4, 34/265, 37/2, 38/501.

»posłać (a. rozesłać, a. odsyłać itp.) list; przez list rozesłać (a. odesłać); list ma być posyłan(y); posłanie (a. odsyłanie, a. przesłanie itp.) listow« [w tym: do kogo (25), od kogo do kogo (1), ku komu (1); ze zdaniem przydawkowym (21)] = *mittere epistulas Vulg, PolAnt; litteras dirigere Vulg; mittere litteras a. libros, scribere PolAnt; diplomata conscribere Modrz* [szyk zmienny] (57; 2; 2; 8): *MetrKor* 46/46v, 47, 47v; *BielŻyw* 148; acz kolvyek V. C. M. przes pofla Crolya ye⁸⁰ M. lifthy ye⁸⁰ M poslacz raczil, kthoremy by lysthy myastha ony myaly bycz przespieczny od wfzelakye skody voyfka V. C. M. *LibLeg* 7/35v, 7/11v, 31, 41, 10/60v, 63v (12); *KrowObr* 234v; *Leop Esth* 1/22, 16/17; *UstPraw* I; *LeszczRzecz* A5; Potym Krol Antyochus rozełal lifty po wfzythkim kroleŧwie fwoim *BibRadz* 1.Mach 1/43, *Esth* 9/30, 16/17, *Ier* 29/25, 1.Mach 1/46, 9/60; Rozełal lifty po Zydoŧwie/ aby dobrowolnie z nabożeńŧwá fkladáli pobor ná oprawę koŧciołá *BielKron* 90v; Papieź lifty pofłal Arcybifkupom [...]/ aby zawołali ná wolne Krzyżaki przeciw themu lyfoniowi. *BielKron* 362, 193, 207, 220, 222, 223 (17); *RejAp* 196, 196v; *BielSpr* 51; *BudBib Esth* 3/13, 9/20, 30, *Ier* 29/25, 1.Mach 1/43 (8); *ModrzBaz* 107; *SkarJedn* 302; *SkarŻyw* 90; *StryjKron* 562; *ActReg* 104; *SarnStat* 31, 33 [3 r.] 545, 717, 785, 1028, 1219.

»psować [= unieważniać] list« = *litteras excludere JanPrzyw* (3): Pfuie Lodwik lifty zábraniájące białe głowy ná páńŧtwo obierác. *SarnStat* 885 marg, 8, 885.

»przez list, listem, w liście rozkazać (a. przykazać); rozkazanie przez list« [szyk zmienny] (6 : 4 : 1; 1): *LibLeg* 10/64v, 68, 11/9v, 18, 18v [2 r.], 187v; Y przyięli żydowie w wroczyfity zwyczay/ wfyfŧko [...] co im Márdocheus przez lifty czynić rofkazał [*litteris ... mandaverat*], *Leop Esth* 9/23, 3.Mach 7/1; *StryjKron* 492; *SarnStat* 924, 1042.

»ukaz(ow)ac (a. (p)okazać) list; ukazaciel (a. ukazyciel), pokazanie listu; list ukazany; z listem się pokazać« = *litteras exhibere a. monstrare a. producere JanStat* [szyk zmienny] (51; 2 : 2; 1; 1): żadny Miŧtrz niema go prziiacz afz lifŧ fwego poczcziwego zachowania w Cechu Starŧlich Miŧtrzow okaże *ListRzeź* w. 26; *LibLeg* 10/71, 11/28; *RejKup* aa5v; *GroicPorz* o, p2, y3; *UstPraw* G3v, I2v; *BielKron* 193, 238v; *SkarŻyw* 206; *SarnStat* 260, 327 [5 r.], 378, 766 [3 r.], 767 [2 r.] (42); *SkarKaz* 418a; Tego co proŧi o lifŧ/ włáŧciwymi znáki Opifzą [...]: Ze táki á táki Stanął przed námi liftu vkázáciel tego: Człowiek we trzydzieŧci lat/ y wzroŧtu ŧrzedniego. A gdy ták w Przywileiu opifzą oŧobę/ Iuz máią ná fałŧzerze nieomylną probę. *KlonWor* 54, 54.

»list w księgi wpisać, wpisany; wpisanie listow« (1 : 1;1): rofkázuiemy [...]: ábyście ninieyŝy liŝt tego pochwalenia y potwierdzenia w Kŝięgi Ziemŝkié [...] wpiŝać y wniesć kazáli [*litteras ... scribi et inferri faciatis JanStat* 721]. *SarnStat* 902, 321, 821.

»listy z ksiąg (a. z akt) wyjąć (a. wyjmować), wyjęte; wybieranie, wyjmowanie listow« (2 : 1; 1 : 1): iŝ w tákim powiećie/ [...] tego á tego dnia kŝięgi álbo Aktá ku wymowániu liŝtów będą otworzoné: y áby tym/ kótrzy liŝty chcá álbo požádáiá mieć/ były otworzoné [*liber seu Acta ad extrahendum litteras aperietur JanStat* 505]. *SarnStat* 749, 329, 745 [2 r.], 748.

»list (pieczęcią) zapieczętować; list pod pieczęcią, za pieczęcią, z pieczęcią; list ((pod) pieczęcią) (za)pieczętowany, zawieszony pieczęcią« [szyk zmienny] (6; 16 : 4 : 2; 10: 2): *MetrKor* 34/265; *ZapWar* 1529 nr 2537; *LibLeg* 7/10v, 11, 10/95v, 98v; *GroicPorz* f2, y2v, aa; *UstPraw* C2, C3, Hv [3 r.], I2v; *Mącz* 195d; *HistRzym* 73v [2 r.], 74, 74v [2 r.], 75; vproŝiŝ ŝobie v krolá liŝt s pieczęcią iego/ iŝ mu był daŝ żydy wŝytki pod moc á pod poŝluzenŝthwo iego. *RejZwierc* 201; *SkarJedn* 321; *Skarŝyw* 528; *SarnStat* 319, 325, 344, 574, 766 (14); *KlonWor* 49.

Wyrażenia: »list cechowy« = *refereneje wystawione przez cech* (1): ktory od ynąd przywandruie, ma ŝie przodkiem listem Cechowim wiwieŝcz *ListRzeŝ* w. 25.

praw. »dekretalne listy« = *dekretały, zbiór rozporządzeń papieskich* (1): ieŝt zmiánká o niem w piŝmie ŝwiętem: y w Dekretálnych liŝćiech [*in Decretalibus epistolis*] *ModrzBaz* 90.

»główny list« (2): [*król Przemysław*] daŝ pieczęć krolewŝká okrągłą ná główne liŝty vczyniŝ *BielKron* 367v, 385.

»list główny, pierwszy« = *oryginał dokumentu* [szyk 1 : 1] (1 : 1): *UstPraw* H2; Vrzędnicy Káncelláriiéy náŝyéy będą powinni wŝyŝtkim tákim/ gdy będą proŝić/ [...] inŝzé liŝty z ksiąg náŝzych/ nie odmięniáiąc nie z piérwŝzych liŝtów [*litteras ... non mutato priori tenore descriptas JanStat* 289]/ pod pieczęcią náŝzá wydáć. *SarnStat* 321.

»jawný list« [szyk 5 : 1] (6): Liŝty ŝá dwoiákie/ iáwne y Ofvobliwe. iáwný Liŝt ieŝt/ kthory ręká iáwnego Piŝárzá bywa nápiŝány álbo podpifány/ álbo pieczęcią Vrzędowá zápieczętowany. Kthory theŝ pod Imieniem Sędŝiego bywa widimowany/ to ieŝt przepifány. *GroicPorz* y2v, y2v [2 r.], y3, oo2; *BielKron* 226v.

»kopija, przepis listu; kopija z listu« [*w tym: kopija a przepis* (1)] = *descriptio a. imago tabularum* *Mącz* [szyk 3 : 1] (2 : 2; 1): *LibLeg* 11/83; *Diar* 90; przepis liŝtów wyroku krolewŝkiego przeciw Zydom poŝłaŝ iey *BielKron* 115; *Mącz* 375b.

»list naszej mocy, wielki, mocny, z mocá« = *pismo monarchy* [szyk 4 : 2] (2 : 2 : 1: 1): dlya tego teraz kazalem yemv. ŝwoy wielky lyŝth poŝlacz. rofkázvyancz yemv. aby on. [...] wŝliŝtko zaŝŝie wrocziŝ. *MetrKor* 46/46v, 46/47; cziebiesmi y zynŝchimy kv they rzeczi poŝlaly kv okazanyv granycz a pol naŝchich, kv ktorich okazanyv powie yzeŝmi gothowy a lyŝt ten naŝchey moczi ktorismi yemv y naŝchim poddanim ŝnym daly *LibLeg* 10/69v, 10/60v, 11/25v; *BielKron* 143.

»list osobliwy« [szyk 3 : 2] (5): Ofobliwy záŝye Liŝt ieŝt/ ktory od ofobliwey Perfony/ nie iáwnego Piŝárzá ręká bywa piŝány/ iáko ieŝt Cyrograff/ Ausczug/ Miŝŝywy. *GroicPorz* y3, y2v [2 r.], y3, oo2.

»otworzysty (a. otworzony) list« = *litterae publicae* *Mącz*; *patentes litterae* *JanStat* [szyk 13 : 4] (17): Tám proŝiŝ krolá Prufki Miŝtrz y rády Polŝkiey/ áby zoŝtáwili Pomorŝká ziemię przy Prufiech chcáć

dąć sumnę złotá y fřebrá zá nię/ by iedno dano lifty tákie otworzone/ ná kthorych by ftáło iáwne przedanie Prufom Pomorfkiey ziemie od Krolá y od rady Polfkiey. *BielKron* 370, 373v, 379; *Mącz* 195d; Podkomorzy fwoié fkazánié otworzyftym liftem ma oznáymić do Ziemfkiego Sądu. *SarnStat* 459, 9, 176, 468, 556, 890, 896. Cf »przez otworzysty list«.

»list papierowy« (1): od pápiérowych liftow [*A papireis vero literis JanStat* 500] pod pieczęcią Sędziégo y Podfédká ieden grofz *SarnStat* 819.

»list papieski, papieža, apostolski« = *dokument wydany przez papieža; diploma Murm, Mymer¹, BartBydg; bulla papalis BartBydg* [szyk 16 : 4] (15 : 4 : 1): *Murm* 192; *Mymer¹* 10; *BartBydg* 42b; on teź vkazawfzy pierwey lift Papieski/ gdzie mu tę moc dał/ rozgrzełzył wfzytki od tego co fie byli ftali Heretyki *BielKron* 238v, 148, 149v, 212, 346v; *Prot Bv*; *SkarJedn* 116 [2 r.], 119, 143, 305, 321; *SkarŻyw* 518 [2 r.]. Cf »przez listy apostolskie«, »za listy papieskimi«.

»list pergaminowy, na pergaminie« (4 : 3): *LibMal* 1550/153v; *UstPraw* H2; [pisarze] zá listy párgáminowé [*Pro litteris vero pergameneis JanStat* 500] z záwiefzoná pieczęcią niech na dziefiáci grofzy dofyć máią *SarnStat* 819, 326, 951, 1158 [2 r.].

»ręczny list« (1): tedy tenże Tribunal powinien bédzie z niego bálnniciá znieść. [...] gdy go ftroná [...] wyzwoli [...] dawfzy mu lift fwóy ręczny *SarnStat* 875.

»list sądow(n)y, przysádnny, sędziego, sądu, od sądu« = *litera iudicialis a. iudicis JanStat* (8 : 3 : 2 : 2 : 1): ydáčz thátho rzeká [...] thak dlvgo alesz do wáglá Rvszyeczskyego y Xaghenskyego pothpyerayacz prawa szwego y granicz ponawyayacz starych wedlug lystha sadowego yana dziedzycza s brwynowa skthorego my gydzemy Thedy na prawo borowskye ymyenyé a nalewo brwynowskye *ZapWar* 1527 nr 2376; O wietfze ma być káždemu dano/ á wízákże ná roku przyfzłem ma okázáć lift fádowny/ iż miał tego czáfu o wietfze *UstPraw* G3v, C2 [2 r.], C3, G3; *SarnStat* 766, 767, 768, 769, 819 [3 r.], 1158 [3 r.].

»statutowy list« = *statut* [szyk 1 : 1] (2): rokázuiemy: áby przerzeczony Oycá nálfzego Státutowy list [*statuti literas JanStat* 246] chowáli *SarnStat* 899, 896.

»list synodowy« = *rozporządzenia synodu* (1): Przetoż y Apofstólowie fwięci w lifcie onym Synodowym [...] grzechu nieczyłtego zákázuyá. *RejPosWstaw* [110³].

»testamentowy list« = *testament* (1): Testamentariae tabellae, Teftámentowy lift. *Mącz* 452c.

»list uniwersálowy (a. uniwersalny)« = *uniwersal; litera universalis JanStat* (4): áby nápotym iefliby Poborce niekiedy nád Lift Vniwersálowy w płáczeniu kogo wciłnęli/ tedy [...] odpowiadáć/ y fkazániu ich [wojewodów i kasztelanów] bydź połufzni/ bédá powinni. *SarnStat* 343, 343, 347, 1042.

peryfr. »Uryjaszowe listy« = *wyrok śmierci przyniesiony na samego siebie* (1): Bellerophontis literae, proverb. Vriálfzowe listy. To yełt/ Który ná fię listy prziniefie. *Mącz* 24b.

»urzędow(n)y, urzędu list« = *litera magistratus JanStat* [szyk 3 : 2] (4 : 1): powod główná zálobę czyni/ to iefł onego dobrowolnego ziówienia/ ktore gołymi fłowy ná poczátku wczynił/ potwierdza Vrzędowymi listy *GroicPorz* f3v, f2, aa; *SarnStat* 378. Cf »przez urzędowy list«.

»list zamkniony, zawarty« = *litera clausa JanStat* (1 : 1): Od liftow záwártych fzełć grofzy. *UstPraw* H2; *SarnStat* 326.

»list znaczący« = *pisemny dowód* (1): CYROGRAPH. Albo lift znáczący *SarnStat* 694.

Zestawienia: »listy na cło, celne« = *pozwolenie na pobieranie cła; literae vectigalium JanStat* [szyk 8 : 1] (7 : 2): *ComCrac* 12v [2 r.]; *UstPraw* Ev; Liſty ná Cłá máią bydź przegłądáne *SarnStat* 397, 234, 397 [3 r.], 401.

»list darowny« = *akt poświadczający darowiznę (1)*: obiecał połowicę imienia nieiákiego S. Medárdowi/ ná wychowanie ług do chwały Bożey [...] y zaráz liſt dárowny nápiſać kazał/ y zápieczętował. *SkarŻyw* 528.

»list dobrowolny, pielgrzymujący« = *zwolnienie od cła* [szyk 2 : 2] (3 : 1): *LibLeg* 11/154, 154v; *Libellus aliquando pro literis quas vulgus literas passus vocat, Pielgrzymujący liſt áby był dobrowolnie przepuſzczón króm cła/ Dobrowolny liſt. Mącz* 191d.

»list dokończany (a. dokończyły)« = *umowa państwowa (z rus. dokonъчальная грамота) (2 : 1)*: *poſtawili then nas lyſth dokonczani pod naschą zlothą pyeczeczia LibLeg* 10/98v, 10/95 [2 r.].

»list dozwolony« = *pozwolenie (1)*: Gdy ſynow kilká iefł v oycá/ tedy ieden z nich może iść ná náukę álbo na rzemioſłó/ y to zá liſtem dozwolonym páná ſwego dzyedzicznego *UstPraw* F2v.

»listy na dożywocie, dożywotne« = *potwierdzenie nadania dożywocia; advitalitatum literae JanStat* (2 : 1): *UstPraw* H2 [2 r.]; Liſty dożywotné od nas dáne/ we wſzytkim [...] przez nas będą chowáné. *SarnStat* 86.

»list dziedziczny« = *potwierdzenie prawa do dziedziczenia (1)*: *Item, áby ná liſty dziedziczne lichwý nie bráli. SarnStat* 246.

»list frymarkowy« = *potwierdzenie zamiany własności (1)*: A ktemu ten káždy/ z ktorym fie frymárk ſtánie/ ná piérwſzé łády ziemſkie po Séymie/ liſt ten ſwóy frymárkowy tám publikowác/y [...] ma wſziác. *SarnStat* 91.

»glejtow(n)y (wiary pospolitej), żelazny, uprzeczpieczenia list« = *glejt, dokument gwarantujący bezpieczeństwo osobiste lub nietykalność prawną okazicielowi; litera(e) publicae fidei Murm, BartBydg, JanStat; commeatus Mącz, Calep; salvi conductus JanStat, Cn; litera asseurationis JanStat; fides publica, literae moratoriae a. securitatis ab adversario Cn* [szyk 20 : 8] (24 : 3 : 1): *Murm* 192; *BartBydg* 82b; *LibLeg* 11/60, 71, 138v; *GroicPorz* n4v, o; *RejWiz* 159v; *BibRadz* *3v; *Kliwieńkie Książę/ wſziáwſzy od Cełárzá gleytowne liſty/ poſłał poſły do Krolá Fráncuſkiego wypowiadáiąc mu przymierze BielKron* 221v, 222, 236, 459, 459v; *Mącz* 217a; *Calep* 221b; Tákże téż *Literae moratoriae, aliâs Zelázne liſty/ mieſzczánóm y Zydóm przeciwko ſzláchćie z ſtrony nieplácenia długów/ nie máią bydź dawáné. SarnStat* 243, 142, 156, 157 [6 r.], 158 [2 r.], 1080.

»list graniczny, na granice, kommissarski, kommissyjej, kommissarzow« [*w tym: kommissarski na granice (1)*] = *dokument rozstrzygający spory dotyczące granic majątkowych; litterae limitum a. super limitibus a. commissariorum JanStat* [szyk 9 : 1] (4 : 2 : 3 : 1 : 1): Gdyby kto chciał w kfięgi Káncelláryey náſzey wwieſć Liſth Commiſárſki/ táktemu ma być dan zá náſzą pieczęcią z kfiąg Káncelláryey náſzey *UstPraw* I2v, I2v [2 r.]; Liſty grániczne przez Kommiſarſze dáné nie potrzebuią potwiérdzenia. *SarnStat* 844, 838, 842 [2 r.], 844, 845 [2 r.].

»list ołdowny« = *umowa państwowa oddania się w lenno (1)*: Aczkolwiek wliſzcziech Oldownych Xiążęcziá Pruskiego iefł naznaczone, iż takove odezvy od Xiążeczziá Pruskiego Commiſarſze [...] mieli vznawacz. *ComCrac* 14.

»list podwodny« = *pozwolenie na branie podwody* (2): Iáko fie przy brániu Podwody ípráwować. NAprzed líftu trzebá/ który líft Podwodnym zowiá *SarnStat* 974, 974.

»list przymi(e)rny, przysiężny, przysięgi, przymierza« = *umowa państwowa dotycząca zawarcia przymierza* [szyk 8 : 3] (5 : 3 : 2 : 1): gdy były przeth małem czaífem poslowye t. m. v yego K. M. y zandaly o pokoy [...] y o lyfth przymirny, Krol ye⁸⁰ M. [...] Nyeodmowil thego *LibLeg* 7/10v; pothem załyżączye náíf zandaly, abyfzmy wam przyszyáífzny lysth poflaly. *LibLeg* 7/41, 6/77v, 158v, 7/8v, 11 [2 r.], 11v, 11/185v [2 r.]; *BielKron* 253.

»list przywileju, uprzywilejowany« = *potwierdzenie nadania przywileju* [szyk 1 : 1] (1 : 1): Ná które [*ustawy*] ták ninieyfzé nowe nálfz/ iáko dawnieyfzé potwiérdzoné/ vprzywileiowány nálfz ninieyfzy líft [...] z pewną wiadomościá nálfzá dálífmy [*nostras privilegiales přesentes litteras ... dedimus JanStat* 149] *SarnStat* 939, 1215.

»list rękojemstwa, istoty« = *zobowiązanie płatnicze* (2 : 1): Weźmi thákież líft íftoty twoiey/ á nápiřz óśmđzyefiáth [*korcy pszenice*]. *RejPos* 191, 193; *SarnStat* 1217.

»list rozwodny (a. rozwodowy), rozwodu, odprawienia« = *określony obyczajem i prawem żydowskim sposób unieważnienia małżeństwa; libellum repudii BartBydg, Vulg, PolAnt; liber repudii PolAnt* (8 : 3 : 2): *BartBydg* 81b, 131; *Leop Mar* 10/4; *BibRadz Ier* 3/8; *BielKron* 44v, 465; Bo ná ten čás kiedy dopuřczáno líftow rozwodnych/ łatwie to być mogłó/ iż ktorá był jeden odrzucił/ tę mógl drugi poiąć zá żonę *KuczbKat* 350; *BudBib Is* 50/1; *SkarŻyw* 242; *WujNT Matth* 5/32, 19/7, *Mar* 10/4. Cf »ksiáżki albo list rozwodu«.

»list sejmowy, sejmikowy, o sejmie« = *pismo zwołujące na sejm lub sejmik; literae conventus a. de eonventu JanStat* [szyk 12 : 3] (13 : 1 : 1): *ComCrac* 15v; *UstPraw C* [2 r.]; ZIEMSKIE SqDY, máią íść áże do Séymików Powiátowych, choć lífty Séymowé wynidá. *SarnStat* 30, 30, 33, 34, 142, 149 (12).

»listy (sprawiedliwóci) hamujące, zakazujące, broniące (a. zabraniające), prawu przeciwne, przeciw sprawiedliwóci« = *tzw. listy inhibicyjne, odracające odpowiedzialność sądową; inhibitio, literae prohibitoriae iustitiae a. inhibitionis JanStat* [szyk 21 : 1] (9 : 4 : 3 : 5 : 1): O liściech broniących ípráwiedliwóci. *UstPraw Hv*; Lífty Práwu przeciwné [*Literae autem iuri contrariae JanStat* 289] niech będą rozumiané té: które fády od fádzienia hámuia *SarnStat* 774 [*idem* 318]; Kto lífty hámuiać do fádu wnośi á Sędzia Ziemfki álbo Grodzki ie przymie, winá czternaście grzywien niech będzie karan *SarnStat* 775, 113 [2 r.], 316, 318 [3 r.], 322, 774 [4 r.] (21).

»sprawny list« = *prawdopodobnie upoważnienie; procuratorium Mymer¹, BartBydg* (2): *Procuratorium. Scharffbriff: Sprawny líft. Mymer¹* 12v; *BartBydg* 124.

»list świadeczny, wyznany, świadomy« = *zaświadczenie; syngraphum Murm, BartBydg; literae testimoniales JanStat, Cn; syngrapha Murm; credentia, literae conciliandae fidei a. patentes a. testimoniales, synthemata Cn* [szyk 12 : 7] (16 : 2 : 1): *Murm* 193; *BartBydg* 144b; ma ten Ismayl íprawywfchi íwoy dlug [...] swoy lyft wifnanj ma dacz tedj tą rzecz koniecz ma przyacz *LibLeg* 11/108v, 6/117; *GroicPorz* h4v; *UstPraw E2v*; Wízákże mogą pánowie mieyfć/ tym/ które vzniaią byđz wyfłużoné/ y ku innym robotam niemocné/ dáć lífty świadeczne ku pielgrzymówániu/ [...] niech będą dopuřczáni wřzędzie prośić iáľmużny. *SarnStat* 518 [*idem* 927]; Synów kmiecyh, íefli

wiele ich będzie, ieden tylko ná fłużbę [...] pod lifty świadczeniemi Stárofty y Páná fwégo ma byđ pufczan *SarnStat* 659, 519, 659, 767, 768, 920, 927. Cf »dozwozenie i list świadczeny«.

[»list od urodzenia« = *metryka*: list na pergaminie od urodzenia *InwMieszcz 1579 nr 225.*]

»list na wieczność, wieczny, wieczności« = *potwierdzenie własności; literae perpetuae JanStat* [szyk 5 : 1] (3 : 2 : 1): *ComCrac* 13; *UstPraw* H2; *BielKron* 362v; Od listow wiecznych ná párgaminie z iedwabiem/ pięć kóp. *SarnStat* 326, 1158, 1286.

»list wienny« = *umowa przedślubna ustanawiająca wiano na majątku ziemskim (1)*: jako mnye [...] sgyнал lysth wyenny Slachethney margorzathy *ZapWar 1527 nr 2361*.

»list wierzący, kredencyjey« = *upoważnienie; list uwierzytelniający* [szyk 7 : 3] (9 : 1): Dokonawfi rzeczi kv Krolyowy ye⁶⁰ Mczi kv panom zażye oddawfchi lyfth Credencyey thak bendzye mowyl *LibLeg* 11/135; yfchbi themv czo mowycz bendzye wyare dal lyfth wyerzaczi odda. *LibLeg* 11/187, 7/10v, 10/151, 11/76v; *RejJóz* L3; *RejKup* P; *BielKron* 436; *RejPos* 317v [2 r.].

»listy wojenne, wici« (4 : 2): Rozefłał tedy Krol listy woienne po kroleŹtwie PolŹkim aby byli gotowi *BielKron* 392; ná oŹtátnich liŹciech Wići [in... *litteris restium JanStat* 695]/ będfie miánowan dźień Séymików Powiátowych. *SarnStat* 129, 133, 446. Cf »wici to jest listy wojenne«.

»list wolny, wolności« = *pozwolenie; libertas Vulg. JanStat; diplomata Calep; literae libertatis JanStat* [szyk 5 : 2] (5 : 2): *LibLeg* 9/52; *BudBib* 3.Esdr 4/49; *Calep* 327a; A ci ktorzy fie od bráćiey oddźieláią częŹćiami/ máią fie ręczyć/ iáko bez wolnego listu z PánŹkiego imienia zchodźić nie máią. *GostGosp* 44; *SarnStat* 277, 1238 [2 r.].

»list zapisu« = *zapis, umowa; literae inscriptionum JanStat* (5): iž gdy tákowe dobrá wykupić zechcemy/ máią byđ ogłádané listy zapisów *SarnStat* 98 [*idem* 944], 161, 261, 914, 944.

»list zastawny« = *potwierdzenie zastawu; literae obligationis a. obligatoriae, literarum pignus JanStat* (5): ymienia zadnego przy vykvpnie takovem bracz niemayá iedno ti ktoreby na liŹciech zaŹtawnych opiŹani beli. *ComCrac* 17v; *SarnStat* 256, 259 [2 r.], 260.

[»list zaszkodny [= *zapewniający odszkodowanie*«] [szyk zmienny]: Artykuły zaszkodnych listów. *UstWojsk 1561/90*; Listy zaŹzkodne nie zda fie/ aby miáły być dawáne RotmiŹtrzem y ich towarzyszom [...] wŹzákže zá Źzkody im będfie dofyć vcźzyniono. *HerburtStat* 93 (*Linde*).]

Szeregi: »list (apostolski a. papieski), (i, albo) buła« [szyk 3 : 2] (5): *Murm* 192; *KrowObr* 26; Iáko y Papieź RzymŹki gdy fwe listy albo były rozŹyła/ tedy ie tym záwięzuie *RejAp* 196v, 113v. Cf »przez listy apostolskie, były«. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»cyrograf albo list« (3): iž gdy mieŹczánin/ albo ten który komu czego pożyczca/ [...] przez Cyrographu albo listu [*praeter literam obligationis JanStat* 1034]/ z któregoby fie znáczyć mogły pożyczki: MieŹczánin ma przez świádky dowiędź/ iž pożyczyl *SarnStat* 692 [*idem*] 694, 1217. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»listy, dekreta« (1): iákie listy/ iákie frogie dekretá wychodźily [...] od tey beŹtiey ná wŹzytek fwiáth *RejAp* 114v. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»dozwozenie i list świadczeny« = *licentia et literae testimoniales JanStat* (6): ma dozwozenie wŹiąć y list świadczeny od Pánów mieyŹc/ iáko iefł wypufczony/ aby Źzedł ná rzemieŹlo y ná fłużbę. *SarnStat* 200 [*idem* 660, 919], 200, 660 [2 r.], 919 [2 r.].

»żelazne listy (a. listy przepieczeństwa) i (a, albo) glejty« (3): *ComCrac* 18 [2 r.]; A on (rozumey Yulius papyeż) [...] opátrzył ye [*wygnanych biskupów*] lifty przełpyeczeństwá/ álbo gletem *KromRozm III O5v*.

»list i confirmacyja« (1): iáko ten list y Confirmácia łzérzý w łobie obmawia. *SarnStat* 967.

»książki albo list rozvodu« (1): Ktokolwyek opułci żonę łwoyę/ nyechay yey da kłyażki álbo list rozvodu *KromRozm II 13v*.

»listy i kwity« (1): Poborce obrani na żadne listy i kwity wydawać pieniędzy nie mają *Diar* 80.

»list a (i) mandat« (2): Thego tedy listu á mándatu Krolewłkiego było tákowe opiłanie [*epistolae typus sic scriptus erat*]. *Leop 3.Mach 3/22*. Cf »przez list i mandat«.

»listy [I] i mowá« (1): Abowiem káżdemu niź łkażá/ godzi łię listi y mowę [*lege: mowá*] łwey rzeczy poprówowáć. *UstPraw C2*.

»list(y) i obrony (a. munimenta)« (2): na ten też sejm terażniejszy nie są obwieszczeni, aby z listy i obronami swemi tu być mieli. *Diar* 27. Cf »przez list i munimenta«. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»list i pieczęć« [*szyk 2 : 1*] (3): ktorą polacy trzymáią z nadętego łercá zá wielkimi kondycyámi y łwemi listy y pieczęćiami potwierdziłwy *BielKron* [332²]; *SkarJedn* 46; *SarnStat* 327 *żp*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»list abo (i) pisanie (a. pismo)« (3): A żeby tó Dekrety Królewłkie z czáfem z pámięći ludzkiéy niewypáđły/ zwykli ie ku wiekuiłtý pámięći listy y piłmem wárowáć [*consuevit literarum apicibus commendare JanStat* 23]. *SarnStat* 908, 326, 818. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»poseł (a. poselstwo) i (a) list« [*szyk 4 : 1*] (5): Gdyż y thu widamy iáko połłowie krolewłcy/ [...] gdy thu do kogo przydá s pewnymi połłelłtwy á z wierzącemi listy wtwardzonemi/ iáko ie przyimuie łwiát w pocźćiwości wielkiej. *RejPos* 317v; *SkarJedn* 302. Cf »przez posła i przez list«.

»list albo possessyja dawna« (2): iefli który z duchownych álbo listmi/ álbo połłelłią dawną [*vel vigore literarum, vel possessionis diuturnae JanStat* 236] to Poświátne otrzyma: á byłoby [...] gwałtem odięć/ tedy táki przypozwany ma byđź łádzón podług łtarádawného zwyczáiu *SarnStat* 214. Cf »za listem abo za possessyją dawną«. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»list i (albo) pozew« (3): tákże y ći przerzeczeni Książętá [...] biorąc listy y pozwy od Vrzędników ná to wyłádzonych [...] przed łádem náłzym Grodzkim y Ziemłkim łprówowáć y łádzić łie máią *SarnStat* 1063, 545, 1192.

»przysięga i list« (2): tak iako to iest przysięgá naszą y listem naszym vtwardzono y vmocniono *ActReg* 43, 133. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 3 r.*].

»list, (i, a(1)bo) przywilej« = *literae et privilegia JanStat, JanPrzyw; libertas et privilegia JanStat* [*szyk 32 : 4*] (36): *ComCrac* 12, 19; *RejWiz* 183v; *BibRadz* *3v; *Mącz* 27a; Częgo iálne świádectwo káždy mieć może/ [...] z listow/ y przywileiow ołobnych/ kthorymi grzechy zá pieniądze rozwięzowáli *NiemObr* 153; O Skłády [...] miełczánie máią kłáść przywileie łwé y listy ná Séymie przyłłzym *SarnStat* 287; IZ wiele listów y Przywileiów znáyduie łie częśćią w wżywániu niebęđących/ częśćią też niepewnych: przeto Státutá Naiálłnieyłłżégo Páná Królá Olbráchtá odnawiamy *SarnStat* 842, 54, 164, 297, 319 [2 r.], 334 (30). [*Ponadto w połączeniach szeregowych 26 r.*].

»list i rozkazanie« (2): *ZapWar 1528 nr 2457*; gdziekolwiek Amán rofkazał Zydy trącić/ áby ty lifty y rofkazanie iego były w niwecz obrocony *BielKron 115v*.

»słowem i listem« (2): *BielKron 193*; ábyfmy to wypełnili fktukiem poddánym náfzým/ cochmy im byli fłowem y liftem [*verbo et literis JanPrzyw 54*] náfzým obiecáli. *SarnStat 12*. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*].

»list i spiszek« (1): ábyfmy wćielenie á Vnią Wielkiego Kśięztwá Litewkiego z Koroną Polką/ [...] y nietylko ná liściech y ípilkách ípólnych opifána/ ále téż y ku fktukowi fwému tedyż przywiedziona: [...] przywiedli *SarnStat 1003*. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»(ani) list i (ani) świádectwo« = *literatoria et testimonia JanStat (3)*: Pozwał by ieden drugiego/ iż moje imienie dzyerżyfz zaftáwą: á drugiby powiedział/ iż dzyerżę ále wiecznością: á obá by áni liftu żadnego/ áni flufznego świádectwá niemieli: w tákowej rzeczy Dzerżawcy przychodzi dowod *UstPraw H*; *SarnStat 781*; *SkarKaz 418a*. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 2 r.*].

»z listy i z uniwersáły« (1): Pisał był Pan Hetman iż iedzie przeciwko Tatarom, [...] ale tylkozpapierem ratowalismy posławszy na Wolhyn na Podole, y do Rusi, Komorniki zlisty y z Vniwersáły *ActReg 124*.

»list i ustawa« (1): tákowy list y vftáwę [*litteras constitutionem JanStat 1024*] [...] władzą náfzą Królewską moc mu przydáiemy/ y [...] vtwiárdzamy. *SarnStat 957*.

»wici abo (to jest) listy (wojenne)« [*szyk 2 : 1*] (3): TRoimi lifty/ (ábo iáko pófpolicie zowá wiciámi) [*Ternis literis (quae vulgo restium nomine vocantur)*] wedle náfzego zwyczáiu/ woienna wypráwá bywa oznáymioná *ModrzBaz 116v*; *SarnStat 131, 132*.

»listy, wypisy« (1): áby fámi ták przy [...] Práwnych ípráwách bywáli: y lifty/ wypifý [...] reką fwą podpifowáli [*et literas et rescripta ... manu sua subscribant JanStat 498*]. *SarnStat 563*.

»list i (albo) zapis« = *litterae et inscriptiones JanStat [szyk 11 : 4] (15)*: *ZapWar 1532 nr 2398*; na ktore rzeczi fá lyfti y Zapyfí v nas ktorimy walaschi są fye zapyfály ysz the ziemie y polia y mlini zawzdi náfche y na náfchey ziemy bili ktore lyfti y zapyfí kiedi ktemv przydzie a tego potrzeba bedzie my okazacz yeftefmi yeftefmi [!] gothowy *LibLeg 10/71, 11/28 [2 r.]*; *GroicPorz d4v*; *StryjKron 502*; *Calep 1043b*; *SarnStat 260 [5 r.]*, 537, 937. [*Ponadto w połączeniach szeregowych 6 r.*].

Wyrażenia przyimkowe: »przez list« = *per literas JanStat (81)*: *UstPraw H3*; Zygmunt Krol Polski Syem wálny w Piotrkowie [...] przez lifty/ iáko ieft obyczáy ná S. Marcin położył *BielKron 424v, 423v*; *Mącz 58c*; *BudBib Esth 9/25*; *SarnStat 133, 574, 787*. Cf *W formułach, Zwroty*.

~ *przez list czyj [= przez kogo dany]* [*w tym: pron poss (21), G sb i pron (5), ai poss (2); swoje krolewskie itp. (3)*] (25): *LibLeg 11/9v, 18, 18v, 152v*; *UstPraw I*; *LeszczRzecz A5*; *BielKron 211*; *SkarJedn 128*; ták iż którzy máią Práwo/ niech niebędá pozywáni/ iedno przez lifty náfzē *SarnStat 574, 94, 459, 574, 742, 841 (16)*. Cf »przez list apostolski«.

W połączeniach szeregowych (2): *GroicPorz x*; który pokóy ieft wćzety [...] przez lifty/ pieczęći/ y przyśięgi ćielefné y z téy y z owéy ftrony vmocniony y vgruntowany *SarnStat 1123*.

W charakterystycznych połączeniach: da(wa)ć znać przez list (7), dowieść, jawno czynić, objaśnić (3), obowiązować, odnawiać, oznajmić (6), potwierdzać (utwierdzać, utwierdzić) (4), skazać (3), świadczyć, umocnić, ustawiać (2), wolne czynić (4), wyznawać.

Wyrażenia: »przez listy apostolskie« (1): áby naiwyszy Bifkup Pan nálz ninieyŝé ziednoczenie [...] przez listy Apoŝtolŝkie/ Buły [*per literas Aposto. sive bullas JanStat 884*] [...] przyjął [...] y ná wieczną téy rzeczy pámiéć vtwiérdził *SarnStat 1104*.

»przez list otworzysty« = *per patentes literas JanStat [szyk 3 : 3] (6): GroicPorz m3; A ten Dekret álbo fkazánié przez otworzyły list ładowi ziemŝkiému ma oznáymić opifałwy. SarnStat 467, 459, 998, 1091, 1126.*

»przez urzędowe listy« (1): DOwod przeciw łtronie ná Sądzie bywa rozmáithym obyczáiem/ przez ŝwiádki/ przez włafne łtrony obwinionej zeznánié/ przez Vrzędowe listy/ przez przyŝyégę. *GroicPorz x.*

Szeregi:»przez listy apostolskie, buły« (1): *SarnStat 1104 cf »przez listy apostolskie«.*

»przez list i mandat« (1): Kommiŝsarze [...] Stároŝtę álbo Dzierzawcę náłzégó o czáŝie y mieyŝcu ziechánia łwégó obwieŝczá [...] przez list łwóy włafny/ y Mándat [*per literas suas ... et mandatum JanStat 405*] náłz. *SarnStat 841.*

»przez list i munimenta« (1): gdy to *legitimè* od tegóŝ okazano bédzie przez list iego y *Munimenta*, że to iego włafnoŝć *SarnStat 94.*

»na piŝmie, przez listy« (1): Tedy on kazał wołáć po wŝyŝtkim Kroleŝtwie łwym/ thełz y ná piŝmie przez listy [!] [*per scripturam*]/ rołkázuiáć *Leop 2.Par 36/22.*

»przez poŝly i przez listy« [*szyk 2 : 1*] (3): Kthorich nagrodzenya przełz poŝli y przełz lyłthi łfwoye ye^{go} K. mczi ná pomynacz raczi y barzo ye^{go} Kro. mczi czyeŝkye. *LibLeg 11/152v, 11/187v; SkarJedn 211. ~*

»pod listem [czyim]« (1): *SarnStat 659 cf »list ŝwiadeczny«.*

»za listem« = *per literas JanStat (21): za thakym lyłthem aby yemu sprawyedlywołcz byla wczynyona. MetrKor 34/134; LibLeg 10/151; BielKron 378; SarnStat 95, 157, 328, 998, 1024.*

~ *za listem czyim [w tym: pron poss (7), ai poss (4), G sb (1)] (12): LibLeg 10/57; á wŝzáćke iednáć máią mieyŝcá łwe záłádzáć zá listy łwemi ludźmi godnemi UstPraw G3, F2v; BielKron 243v; SkarŻyw 389; A ielłi wíeć kto vpornie zá listy iákiemi náłzemi chćiałby myto bráć/ á ludzie tám obćiaźáć/ tedy ma bydź pozwány do Státutu [...] Króla Zygmuntá *SarnStat 401, 391, 1062, 1191, 1233. Cf »za listy papieskimi«.**

Wyrażenie:»za listy papieskimi« [*szyk 1 : 1*] (2): Zá Papieŝkimi listy był wrocony ná łtolicę łwoię. *SkarŻyw 391 marg, 391.*

Szereg: »za listem abo za possessyjá dawná« (1): iź gdyby ktori duchowny abo za listem abo za poŝełłią dawná łiedzial wtem czo mieni bycz poŝwiátnem *ComCrac 20. ~*

Iron. (1):

Wyrażenie: »list wierzący« (1): Ale gdy łtamtąd [z *nieba*] listow/ wierzących nie máią/ Niechayże ty z ołowem/ tám łoby chowáią. *RejZwierz 106.*

W przeni (7) :

list czego (1): NiemObr 73 cf »list i ŝwiadectwo«.

list od kogo ná co (2): RejPos 234v, 326 cf Wyrażenie, »cyrograf a list«.

list czyj [w tym: *pron poss* (2), *G sb i pron* (2)] (4): *RejKup* aa2; *RejPos* 240v, 317v; *SkarKaz* 418a cf *Zwrot*, »pieczęć i list«, »pisma a listy«, »przywileje a listy«.

Zwrot: »[czyim] listem kwitować« (1): Y ten czos mu świat porucił Tak mie był tego nauczył Zem zawłsytko dofydz działał Y świat mie listem quitował *RejKup* aa2.

Wyrażenie: »istotne listy« (1): álełmy Cyrography bráli á ifotne listy od światá/ ná odpufzczenie grzechow swoich *RejPos* 234v.

Szeregi: »cyrograf a list« (2): małz iuz Cyrograph á pewny list od Pána tego ná wiele ízczęliwego á pobożnego zbyoru twoiego. *RejPos* 326, 234v.

»pieczęć i list« (1): A ielli mówią/ że ie sam P. Bog przez fię łamego bez ludzi posłał: niechże iego pieczęć y list/ to iest cudá przynoszą. *SkarKaz* 418a.

»pisma a listy« (1): Ale ieliby też przyzedł do ciebye/ á nie przyniołci nic pewnego s piłmá á z listow Pána twoiego/ ínadnie go thez możelz odpráwić *RejPos* 317v.

»przywileje a listy« (1): day nam znaleźć á doczyść á dopytác fie onych przywileiow á onych listow swoioh/ kthores nam posłać raczył *RejPos* 240v.

»list i świadectwo« (1): Piłmo bowiem święte Nowego przymirza/ iest list y świadectwo pewne/ vmowy Bożey *NiemObr* 73.

c. *Utwór literacki naśladowujący formę listu lub tylko tak zatytułowany* (57) : *OrzList* e4, h2; Iuzem do tego krefu był ten List doprowadził/ gdy łam nowinę przyniešiono ze Fráncyey *ReszList* 187, 179.

list do kogo [w tym: *pisany* (2)] (3): List Stániławá Orzechowskięgo/ do Marciná Krowickiego *OrzList* a4, kt. Cf *list do kogo o czym*.

list do kogo o czym (1): List do iednego zacnego Senatorá Polkkiego/ piłány z Rzymu/ o Iubileufzu przešłym *ReszList* 141.

list skąd (1): List z Rzymu *ReszHoz* 138 žp.

list czyj [w tym: *G sb* (2), *pron poss* (2)] (4): *OrzList* kt, a4, dv; W ípomina ie [zabobony] Senecá w lišciech swoich *BiałKat* D3.

Zwrot: »list, w lišcie pisać; pisanie listow« (1 : 1; 1): zwłázczá íž Kfyadz Krowicki w Lišciech swoich piłal też do mnie tákowe rzeczy/ o ktorých krzełciánkiemu człowiekowi fluchác fie niegodzi *OrzList* dr, b4v; *ReszList* 165.

Przen: *Utwór literacki* (2) :

Wyrażenia: *peryfr.* »listy Nasonowych miłości« = *wiersze Owidiusza* (1): Pierwey fię sobie młodzi zálecác przeštána/ Niž listy Násonowych miłości vřtána. *RybGęšli* B3.

»listy Purym« = *księga Estery* (1): Doftyteufz [...] y Ptolomeus syn iego/ przyniešli ty listy Purym [epistulam phurim Vulg]/ o ktorých powiedáią íž ie wykłádál Lišymach *BibRadz Esth* 11/1.

α. *Wydzielona część utworu, nie związana bezpośrednio z tekstem głównym, niekiedy innego autorstwa* (np. *wstęp, dedykacja*) (23) : Dan list zdomu náłšhego we wtorek przed światym Thomá ápoštołem/ Látá bożego národzenia 1521. *March*¹ *Wiet* A2; *MiechGlab* *5v; *KrowObr* A2v žp; Baczyłz zem oto wdzięcznošciá piłem porwány/ wykroczył z zámiary listow/ á przedfiem nie wypełnił oom chciál. *Leop* *B4v; *RejAp* AA2v žp; *NiemObr* 82.

list do kogo [w tym: *pisany* (2)] (11): Ná Liřt do Czytelniká. *WujJud* 216, B4, B7, 3, 3 źp; *CzechRozm* A2v źp; *CzechEp* *2v źp; *CzechEpPORz* *2v źp. *Cf list do kogo o czym; Zwrot.*

list do kogo o czym (1): Liřt Doctora Matieia z Miechowa do pana niektorego, o rzeczach ktore řa albo řie przydávaią w dalekich ftronach polnocnych. *MiechGlab* *3v.

list czyj [w tym: *G sb* (3), *ai poss* (1), *pron poss* (1)] (5): *MiechGlab* *3v; *CzechEp* *2v źp; *CzechEpPORz* *2v źp; Przyřłoby iuř tę trzecią część piřania niego fkończyć/ by mię liřt Xiędźa Arcybiskupow/ ktory do tych ksiązek Xiędźa P. przydány ieiřt/ nie zádźierzał. *NiemObr* 82, 89.

Zwrot: »list piřać; list piřany« [w tym: *do kogo* (2)] (1; 2): *WróbŻořtGlab* A5; ia tylko niektore rzeczy/ z liřtu/ do Ie⁸⁰ Krolewfkiey Mořci piřane⁸⁰ [...] rozbierác będe *NiemObr* 6, 19.

Wyrażenia: »ofiarowny list« = *dedykacja* (1): Do Krolá Auguřtá woffiárownem liřcie. *BudNT* przedm c3 marg.

»list przemowny« (1): Liřt przemowny. *RejZwierc* 182v źp.

»list zalecajúcy« (1): przeto miałem na to bacžnořc aby ten liřt zaleczáiáci nie tylko řamym vczonym ale teř y pořpolitemu człowieku nařzego ięzyka był iawny. *WróbŻořtGlab* A5v.

ř. *Rozdział* (19) :

W pořczeniu z liczebnikiem porzqdkowym [zawsze: *list* + *liczebnik*] (17): LIST PIERWSZY. Náuká Vrędnikowi/ y pámięć/ ktorą ma częřto czyřać. *GostGosp* 6, 7 źp, 22, 28, 46, 54 (17).

Szereg: »listy albo karty« (1): Czemu řie przyiáciiele y řludzy przypátruiąc/ vprořili áby [...] liřtow álbo kart kilkanařcie Dozoru domowego nápiřać kazał *GostGospSieb* +3v.

Przen: *metonimicznie*: *Utwor Gostomskiego „Gospodarstwo”* (1) :

Szereg: »Listy albo Inwentarz« (1): Y dla tegoř/ tákem te liřty/ álbo Inwentarz/ wyřtáwić kazał/ áby/ komuby řie nie dořyć w tych náukách dźiało/ kártá do przypiřania byřa gotowá. *GostGospSieb* +4v.

*** *Bez wystarczajúcego kontekstu* (2) : 1 řářka leřy/ liřty/ liřzka. *MurzOrt* B2v, B2v.

Synonimy: 2. *karta*; 3. *piřanie, pismo*; **b.** *akt, dokument*.

Cf BEZLIST, **LISTOPAD**, LISTOPADŁ, **LISTOPŁON**, **LIřCIE**

BZ, ZCh, MM